

NOVA ET VETERA

ČÍSLO DVACÁTÉ DRUHÉ / V LISTOPADU 1916
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

Blanc de Saint-Bonnet

NEOMYLNOST

Přeložil Josef Florian

PŘEDMLUVA

Evropa se vrhá k novému obrátu, toho již nikdo nebude popírati. Zásady, do nichž si slibovali, že budou udržovati, zaplavují nyní státy, hrozí moderní společnosti rozvrátem. Jest přirozeno přihlédnouti k zákonům, které je založily, hledati v těchto zákonech záchrany, již mohou poskytnouti.

Křesťanství převrátilo svět, postavilo Církev místo Státu v naší duši. Zavedlo sílu mravní na místo politického přinucování: a to slove moderní Civilisace. Lidé chtějí v tuto hodinu místo Církve postaviti Stát. Chtějí zaměnití řád mravní řádem politickým: a to slove Revoluce.

Kristus osvobodil člověka, svědomí přijalo žezlo světa. Tady nic nevníká do řádu politického, co nevyplývá z řádu mravního, totiž ze svědomí. Ale v novém způsobu nic nevníkne v lůno řádu mravního, co se neodvozuje z řádu politického, totiž z přinucení. Knížata mívala národy, chtějí míti duše: odtud se nazývají panovníky absolutními.

Protože však Ježíš Kristus přišel vykoupit člověka, nevrve se mu již svoboda, zničí se svět.

Mají lidé dosti vědomí o revoluci, již chtějí prorazití ? Dopustí, aby zahynulo právo, z něhož logika a z něhož historie odvodily všechna práva ? Dopustí, aby síla dobyla svědomí, právo člověkovu aby zaujalo místo práva Božího ? Jest-li člověk svoboděn, nemá poslouchati leč Boha, z něhož všecka spravedlnost a všechno vrchnostenství vyplývá ; jest-li člověk svoboděn, má právo na pravdu . . .

Otázka pravdy jest na dně všech ostatních otázek. Myšlení a zákon, právo, celá Společnost trmácejí se jen o jediné, nehledají ustavičně než jedné věci, pravdy. Jest potřebí závěrku : nebude-li morální, bude politický, jako ve Starověku. Co se neučiní Věrou, učiní se zákonem. Zbavte se neomylnosti, tyranové zaujmou její místo.

Svobody, zákony, dynastie, všecka Civilisace nemohou míti než jednu opěru vně síly, totiž sílu mravní, sílu pravdy. Otázka našich práv, našeho svědomí, otázka pravdy jest na dně všech našich záhad a ustavuje základ naší nedotknutelnosti . . . Zmatek dostupuje vrcholu : třeba, by nějaké tvrzení se postavilo vůči Revoluci ! Toto tvrzení nemůže býti dáno než pravdou, a pravda sama jen Neomylností.

Jakmile zbavíte Společnost toho, čím by poznala spravedlnost a pravdu, Moc, právě tak jako duch člověka, nemá již pravidlem leč vlastní své myšlení : pak na zemi žádné svrchovanosti práva ; pak žádného závazku, žádné povinnosti poslouchati, společenský řád stává se logicky

nemožným. Neomylnost jest osou všech otázek u lidí: toť opěrný bod, o němž mluvil Archimedes . . . Záhodno, by se vědělo, kde jest pravda, sice se neví, kde jest právo, kde jest zákon, kde jsou mravy, kde jest Společnost, a lidé hledají principů revolucemi a roztržkami bez konce.

ČTVEREM práv stála Evropa: Neomylností, hodností královskou, dědičností a vlastnictvím. Čtvero bludů je postupně zviklalo: gallikanismus, liberalismus, republikanismus a socialismus. Gallikanismus, přisuzující práva Svatého Otce členům Koncilu a králům; liberalismus, přisuzující práva Králova sněmům a davu; republikanismus, převracující jménem práv domněle vrozených práva nabytá, jejichž původ jest v zásluze člověkově; a socialismus, rozdělující kapitál těm, kteří ho nikterak neutvořili. Neboť onen právě převrátil mravní dědičnost v Aristokracii, která není než společenským rozvojem rodiny, a tento obrátil v právo veřejné podstatně osobní právo vlastnické, které jest královskou hodností individua. Svrchu přišlo zlo. Jakmile sekera v strom zafata, rozštípně jej už po letech dřeva . . .

Gallikanismus byl bludem tříd nejvyšších, liberalismus byl bludem tříd středních, a socialismus bludem tříd spodních: každý se zmocnil práva, jež sousedilo s jeho právem. Zasažen byv u kořene, peň se naklonil, a dav se vrhl na větve. Kterak zase zříditi vlastnictví a nezříditi znova dědičnosti? Dědičnost a nezříditi znova Hodnosti královské? Hodnost

královskou a nezříditi Neomylnosti, která jest královskou hodností od Boha ? Přišlo-li zlo svrchu, svrchu dlužno je vypuditi ! Práva pevně trvají ; pole rolníkovo a trůn králův, úspora dělníkova a zálohy bankéřovy, jak palác tak chyška mají týž základ : vše spočívá jen na právu, jen Bůh za vše ručí. Háje práva křesťanského, Papež v tuto hodinu hájí člověka, naší Civilisace. Evropa zlomíc jeho moc, zlomila by své právo, zřekla by se sama sebe.

Gallikanismus byl protestantismem trůnů, schisma bylo revolucí králů. Natrhli právo Boha, a hle, od té doby trhá se právo, které se vztahuje k člověku. Ale zmatek, v němž události přistihují většinu lidí, vysvětluje jejich neprozíravost. Domnívali se, že útočí jen na jednotlivý fakt ; pozorují, že útočili na Princip, a že zhouba přichází až k nim. Církev, to srdce Civilisace, byla zasažena, co nevidět převržen bude člověk . . . Kéž třídy, které založily Společnost, tuto vznešenou stavbu poslušnosti, pomní toho, by ji zbudovali dnes znova na KAMENI (Pierre, Petr, Skála) úhelním, na kameni, položeném Ježíšem Kristem !

Člověk není poslušen než dvou zákonů, kteří se vždycky doplňují, zákona svědomí a zákona síly : před Křesťanstvím znal jen druhý, ten, do něhož upadá, jakmile první zmizel. Nezbytno postaviti se na morálku nebo na sílu ; ale zvolíte-li první, dlužno čerpati ji přímo u Pramene ! Logika nezná smlouvání ; vypuzena od jednoho mezníku postaví se k opačnému . . . Dívejte se, hledejte, není jiných zá-

konů než tyto dva ; a když jde o to, by se založila stavba jako budova naší Civilisace, dlužno přejíti sypčiny, dlužno přijíti na Skálu. A co jest vlastně Církev, ne-li právo Boží, uvedené k lidem ? a Revoluce, ne-li právo člověka, vybavené z dozoru Božího ? A co jest takové právo, ne-li návrat v barbarství ?

Poslušnost jako zákon nemůže míti původu leč od Boha : záleží tedy na tom, aby pouto, aby právo božské bylo viditelno. Jakmile panovník je přetrhá, ztrácí, pokud v něm, právo poroučeti, uvolňuje svědomí těch, kteří byli povinni ho poslouchati ; a tím na ráz mizí očím lidí Moc a poslušnost. Nejsou-liž to naše zákony, a jsou národové mystikové, protože následují svědomí, jaké jim uložíte ? Hnulo se principem a Říše se zkácely ; *conturbatae sunt gentes, et inclinata sunt regna . . .* Talo se v poslušnost u jejího kořene, a nejmenším tímto otřesem padají králové. Několik lidí v Neapoli převrátilo právě v minulých dnech národ devíti millionů duší ! Před třinácti lety vzbouřenci sotva četnější převrátili v několika hodinách nejmnocnější Stát ; nazítří třicet šest millionů Francouzů vrhlo se k jejich nohám. Ihned táž bouře rozpoutává se ve Vídni a ozvěnou zaléhá až do Berlína . . . Co jest Evropa ? čím jest tato společnost, učiněná rukou lidí a kterou člověk zase bourá ?

Není otřeseno jen řádem mravním, i řád hmotný jeví vážné příznaky. Státové evropští dnes vypůjčují summy,

které pohlcují důchody, shromažďované z úspor jejich obyvatel. A stačí vždy tyto důchody? Z mravů našich vyplývá, že úspory čím dál budou menší, a z našich nauk plyne, že výdaje veřejné čím dál více porostou: jak dlouho se půjde touto cestou? Jednak upadáním řádu mravního, o nějž se opíral řád politický; jednak vyčerpáváním důchodův, vydávaných na to, by jej udržovaly. Společnost kráčí tedy k době, kdy nestačí již na své útraty... Otázka, která se naskytuje, jest velmi prostinká: Byla Společnost vždy tak drahá? Potřebovala vždy tolik? a když méně potřebovala, která síla ji udržovala? Právě tuto sílu chci vyznačiti.

Co bude po tomto předem vybírání z úspor tříd vyšších, přemění se v papír v jejich rukou, by to zase sestoupilo jakožto mzda na dav. Ale mzda se poměrně rozptýluje a zničí-li nějaká událost papír, nebudeme-liž míti hospodářský osud Španělska? Uložilo své bohatství ve zlato, jako my je ukládáme do průmyslu přepychového a spekulace; v den, kdy zlato uteklo, nezůstalo této zemi než její opuštěná půda; a jeho obyvatelstvo ocflo se na mizině, o kůrce. Přepych a papír ochromují u nás Aristokracie. Třídy, jež tvoří ještě kapitál, vidí, jak se přeměňuje v kapitál domnělý, a jak mizí v jalových spotřebách. Civilisace moderní až podnes napíná naopak všechna svoje úsilí, by udržela toto drahocenné fluidum v půdě, ve vlastnictví, v starobyklých to jímkách Aristokracií. Neboť obyvatelstvo spočívá na výrobě, výroba na kapitálu, kapitál na

vlastnictví, vlastnictví na rentě, která jest jeho vzpružinou, a na rentě posléze spočívají umění, vědy, zákony, naše všechna Civilisace. Právě kapitálem, mocí kapitálu mohla zavládnouti na místě Otroctví. Nebylo by Civilisace bez renty : kdyby se zrušila, Společnost zvrhla by se v barbarství; ale chtějí oslabiti rentu*, toť chtějí vrhnouti se do něho. Bývala Společnost vždy vháněna do úzkých nezbytností sjídati svůj kapitál, by prodloužila své bytí? Kdyby třídy vládnoucí byly vždy podrobeny této zkoušce, byly by došly až k nám? Když davy nebraly na sebe těchto obětí, který zákon je povznášel v pokoji? Právě tento zákon chci označiti.

Evropa se ocitá nikoliv před nějakou záplavou stěhování barbarů, ale před samým rozkladem; Křesťanství se ocitá nikoliv před nějakou heresí, ale před naprostou negací, totiž ve stavu strašnějším pro svět než byl stav, v němž jej našlo... Již již mizí právo, mizí vše to, co tak namáhavě zbudovala posvátná práce historie. Evropa není ani lutheránská, ani kalvinistická, ani muslimanská, Evropa jest bez principů. Hle, proč nečiní nic pro pravdu; proč si nechává vyrvati ten kámen posvátný, ten kámen zázra-

* Renta, *výtěžek*, totiž co se vytěžilo kapitálem, když všechna mzda byla vyplacena. Jest třeba chleba zabezpečeného rentou, by člověk mohl činiti něco jiného než vydělávati chleba. Chce-li se o tom přemýšleti, na lékaře, dejme tomu, vydala rodina jeho dvacetpět až třicet tisíc franků, na učence čtyřicet, na úředníka šedesát, na státníka ještě více, atd...

čný, který podpírá vše, práva, zákony, mravy, v této nesmírné klenbě evropské stavby.

Ztratilo se hezkých principů, než se přišlo až do těchto míst! Právě proto jsme povinni znovu dostoupiti k tomu, z něhož ostatní vyplývají a na něž se má upnouti naše myšlení. Jako by doba měla kdy rozjímati, věnoval jsem největší počet těchto stránek tomuto východisku. Důsledky přijdou už samy sebou; jsou zde poslední části. Nač vykládati znova všechny důsledky — jež se neztratily leda ztrátou Principu, — neupevní-li se napřed tento Princip, z něhož nezbytně vyplývají?

Není vlastně než jeden princip, jemuž ostatní jsou jen aplikacemi; ale tyto rozličné aplikace nesmějí býti nikdy stavěny proti sobě; oddělováním se lámou jako větve, kterou odnímáme ode pně. Jednotnost Principu pro člověka čte se v jednotnosti jeho rozumu. Duše nemá než jediný zákon: nehledejte jí nějakého jiného zákona, byste ji zotročili. Nehledejme než aplikace tohoto ušlechtilého zákona na naše občanské společnosti, a nejprve, aby tato duše nesmrtelná neposlouchala vlastně než Boha, a potom dobrokonané v životě mravním bude tolikéž vykonáno pro zákon, tolikéž vyplněno pro Politiku.

Povýšenosti hledisek chybí lidem. Nepozorují již, že i jejich zájmy připínají se na morálku a na politiku, morálka a politika na Theologii, že jest nám třeba Víry. Ve svých úzkých filosofiích vzali jsme si několik idejí za na-

uky, a svoje abstrakce za zákony. Bez tradice lidí individuální intelligence neuměla by jíti daleko: náš duch, nikoliv nauka, byl zpráškován analysí! Bez této tradice, která nás vychovává a nás doplňuje obecným, zdravým smyslem, jen duchové zcela povýšení mohou obejmouti celek, zvláště připoutati jej k vrcholu. Nebylo by výchovy aniž Společnosti, kdyby každý člověk mohl růsti svým já a utvářeti se v každé době individuálními ideami.

Na Církev, řekli jsme, se útočí; právě pojem Církve dlužno znovu obnoviti v jeho síle. Tady rozum skytne rozumový důkaz Neomylnosti, Neomylnosti moderní Společnosti... Víra v mém rozumu rozšiřuje tolik světél, rozum v mé věření uvedl tolik jasnosti, že snad vzejde odtud nějaká jiskra. Tři části v této knize: první zdá se mi obracet se k racionalismu, druhá k protestantismu a třetí ke schismatu; posléze Závěrek vztahuje se na liberalismus. To jsou čtyři bludové, kteří kus po kusu roztrhávají Křesťanství, učinili místo revoluci.

Revoluce jest poslední barbarství: ničí zárodky, které první barbarství uchovávalo. Příznak návratu barbarství není jen v anarchii, která proniká k duším, ale ve vzácnosti, v neoblíbenosti vznešených idejí... Zdá se, že jsme poznali dobu, v níž ideje byly ctěny u lidí pro jejich výšenosť.

Jest čas! Ať se národové rozhodnou, chtějí-li se vrátiti Církvi, která je osvobodila, nebo kráčet k despotismu, který je pohltí. Opojení pýchou nevidí než sny o štěstí a vymaňení se z poddanství, zatím co je olupují a vedou na smrt.

Osudný kruhu! Francie hyne zapomenutím principů, a ustavičně jsouc připoutána k tomu, co se jeví na povrchu, prchá s cesty, která vede k principům! A tak se stává kořistí a hříčkou událostí... Jen ten jest svoboden, kdo žije v úvazcích morálních, v úvazku mravů*, v úvazku zákonů. V tomť tajemství doby, hnízdo budoucnosti.

Ale mezi tolika duchy, kteří se prohlašují nezávislymi, kde jest člověk dosti silný, by poslechl pravdu? Co pravím, kde jest ten, který chce opravdu nějaký princip? V těch neblahých limbech, do nichž nás vrhá zmatek, duše prchají jako stíny, jež pokrývá plášť lži. Pravdo! pravdo! co jsi učinila, že působíš tolik děsu, bys vzněcovala zášť u lidí? I u těch, kteří se tě dovolávají, dlužno-li tě vyznati celou celičkou, nejneohroženější se zastavuje a nejhrdější pomýšlí na svou popularitu...

* Obyčejů tradičních, dobrých zvyků po otcích.

19. března 1861.

JULES BARBEY D'AUREVILLY

PAPEŽ PIUS IX.

„Jest mu lépe,“ praví nám diskretní Diplomacie.
„Nikoliv! jest mu hůře,“ praví indiskretní Žurnalismus.
— Ale ať si žije či umírá, málo to znamená pro trvání
svaté Církvě! Málo to znamená pro Papežství!

Umře-li, bude o světce více v tom nádherném seznamu
Svatých, kteří byli papeži, přerušovaném na všech místech
velikými lidmi, kteří kumulují a kteří jsouce velikými lid-
mi, nejsou proto méně světci; ale nikterak to nebude po-
hroma Papežství, jak se domýšlejí ti, kteří již tančí na jeho
hrobě. Papežství, jež není jedním papežem, byť největším
ze všech, po smrti Pia IX. nebude nikdy méně tím, čím
povždy bylo: závěrečným kamenem všech vlád tohoto
světa, které jsou bez něho tím, co vidíte: — Anarchií a
Hloupostí v intelligencích, než ještě budou v realitě dějin
Jacquieriemi a Ukrutenstvím . . .

Neboť k tomu dospíváme v těchto hrozných chvílích.
Ocitáme se v groteskním *Prosceniu*, neb to jest zákonem
v politice, že groteskno předchází vždycky krutost. Ba-
rodet, ta karikatura, Barodet, ta veselá Palice hedváb-

nických dělníkův lyonských, jistě jest předchůdcem jiné, příšerné Palice mezi Mačkadly dob budoucích!

Což nepředcházeli panáci ze 4. září, ti děsní komikové, krvavé panáky Kommuny, ty děsné tragiky? ...

II

Pius IX., jehož hrudí dýchají všecka srdce katolická, přece nezabrání, v den, kdy tato hrud' již nebude bít, by katolicismus nedýchal. Umře zajisté toho neb onoho dne, a co nám záleží na hodině? ale nevezme s sebou věčné Církev, jak praví tolik pitomých předpovědí! On, *jediný* veliký muž XIX. století skrze svůj úřad a v opak králům, kteří ztratili smysl svého úřadu, může zemřít v pokoji a ospravedlniti dávnou prúpověď: *Král umřel! Ať žije král!* kterou všichni králové, král za králem, usvědčovali ze lži. A vskutku ze všech pozemských monarchií jediné Papežství má právo říci o sobě, v morálním hroucení tohoto bídného světa, to, čeho monarchie už neříkají.

Král umřel ... Ach, jest věru mrtev, byť byl velikým člověkem! Od Ludvíka XIV. král, který byl státem, byl věru nadobro mrtev, a Francie marně přemílala staré pořekadlo: *Král umřel! Ať žije král!* prachu jeho neoživovala. Byl zcela mrtev, a víte proč? Protože již nevěřil v sebe. Protože ztratil moc svého pomazání. Protože se ho zmocnil skepticismus jeho lidu. Protože se třásí před davy, jež nazývají sebe vládce ... Protože si nechal stít hlavu jako Ludvík XVI., vyvrhnouti se ze země jako Karel X. i jako

Ludvík Filip, ten revolucionářský polokrál, který byl by měl míti v žilách, aby odolal, aspoň několik kapek krve Výboru pro obecné blaho, a protože jsou všichni takoví, ti ubozí králové těchto posledních dob, od těch, kteří upalují, až k těm, kteří se neodvažují přijíti, — od těch, kteří čekají, že je Prozřetelnost přinese k jejich lidu ve své zástěře, až k těm, kteří se dávají jednoho dne zavésti zpět na pomezí své říše se slavnostními pochodněmi a karabinami, jako věřitelé Královské moci!

Ale Papežství, to neskýtalo nikdy takových zbabělých podívaných. Nikdy nepochybovalo, jako králové, že by Bůh nebyl nad jeho hlavou a že by nebylo úhelním kamenem světa. Zůstalo tam, kam je Bůh postavil. Ve všech dobách historie bývalo tupeno, pronásledováno, utlačováno, vypovídáno, ale z hloubi svého vyhnanství ono metalo svůj hrom. Nechť bylo kdekoliv, bývalo vždycky bez úbytku, Papežstvím. Pius IX., tento tichý stařec, který začal své panování onou slabostí, že udělil amnestii, již zemřel Rossi, zavražděný dýkou, našel v uvědomení si svého úřadu a v tradici Svaté Stolice sílu nejenergičtějších velekněží, jakých se Papežství dostalo. Přece však ho Bůh učinil a uhnětl z andělské dobroty a sladkosti, v pravý opak, jak se zdá, toho, čím dlužno, by byl člověk v dobách zuřivých zkoušek a nenávisti; ale snad mínil tím ukázati ještě více, že člověk není již nic, když se stává PAPEŽEM, a že z této výhně Papežství všechny duše vycházejí sobě rovny a obdařeny touž nezkrotnou bujarostí k sloužení Bohu. Takový Hildebrand v okolnostech dnů našich méně

by dokazoval sílu Papežství než tichý staříčkový Pius IX., — stejně energický, — v tuto hodinu, — stejně papež, jako by jím byl Hildebrand. A co pravím? jest jím snad ještě více; neboť zdaž Hildebrand umíraje neřekl s hořkostí: „Miloval jsem spravedlnost a nenáviděl jsem nepravosti. Hle, proto umírám ve vyhnanství!“ Kdežto Pius IX., jenž neméně nenáviděl nepravosti a miloval spravedlnost než veliký Řehoř VII., Pius IX., vězeň ve Vatikánu skoro tolikéž jako Ludvík XVI. v Templu, zemře nevydav tohoto výkřiku.

III

Nechť tedy zemře. Nechť se tedy odebere na onen svět. Až ho Bůh ráčí povolati, bude nám jenom zařaditi nového velikého velekněze do dějin Církve římské, do těch dějin, ve kterých každý papež mohutní, jakmile mohutní okolnosti. Žádné úzkosti nebudou nás jímati o zvolení papeže příštího. Jsmeť jisti, že ať bude jakýkoliv, dostačí dobám budoucím, budtež si jakékoliv jejich hrozby a jejich krutost; neboť jest věru možno, že budou kruty . . .

A Pius IX. sám ví tak dobře, z vlastní zkušenosti, že tiara zmohutňuje vždy čelo, na které se vkládá, že může opustiti svět tento s takovým klidem a jasností, jako tu žil.

24. dubna 1873.

LOUIS LE CARDONNEL

KŘIK KELTŮV

*V mátohách vstávám tisíci
z měst mrtvých, z dávných dnů :
mé oči, všechny slzící,
v sen štvou mne nový z snu.*

*Vzlyk tisíci slyš úpěti,
jenž z hrobů vane oddechem :
toť na dně mojí paměti
žal mužů, jimiž býval jsem . . .*

*Jest zoufalství jich stálý host,
vrásčitá kloní čela svá
slz plni, kterých Minulost
v své spící vlně ukrývá.*

*A vlekli noci bez spaní
své trápení ; jich slyším rty,
pro ženy s čely dravými
jak v březích časů sténají.*

*Leč žádná z nich, jak v krupějích
se noří v břehy bez květin,
slz nezří těžce kanoucích :
neb přikryl povržení stín.*

*Křik královská a krutá o čela
jim bijící z vln zemdlených,
(to léta jich jsou minulé),
křik tragický jim nezní z lích.*

*Ty ženy, dav ten zsinálý,
dav oblouzený vlnami,
jejž hledám s vzlyky tisíci,
ach, těmi ženami jsi ty.*

*Ó Ty, již marně sestrou zvu,
tě na dně věků hledaje,
po tvou krásy pohledu
již uslyš lkáti srdce mé . . .*

CAMPO-SANTO

*Trojúhelník nejsvětější na čele,
zemí, která nemá zeleni,
tvrdě purpuroví spějí Andělé,
mezi cypřišemi přísnými.*

*Jako nařikavé žebračky
k nebes Zvěstovatelům těm prudce
z puklé hlíny ruce zdvihají,
všude vzpínají se žluté ruce.*

*Zatracenci, Ztrestání to, Němí,
z Veselosti slávy Vyhnání,
černou svoji pozdvihují zemi
nehty tvrdými a svrasklými.*

*Ale marně: neboť na zástupy
lidu vyhublého jako stíny,
zapřeného Tím, jenž ukřižován úpí,
těžší hroutí se jen hroudy hlíny.*

*Ale oni vzmáhají se znovu,
zase, zase ruce svoje vzpiali
zavržení davové ti z rovů.
Andělé však hluši jsou jak skály.*

*Všickni vyproštění svého prosí
z dusení a ze stínů,
by jich duše vzlétly jako vosy
v otevřenou Bránu z rubínů.*

*Chtějí, ruce tyto, Prstenu,
zlatého to Kroužku svatých Hodů,
chtějí vmísiti se do zpěvu,
chtějí za Beránkem do průvodu.*

*Ruce tyto Palem žádají.
Ale teplou září večerní
Boží Andělé jich nevidí,
spějí nachoví a pokojní.*

KTERĚSI, JEŽ CHYSTÁ SE NA SLIBY

*Již zítra svaté hrany ohlásí tvé Sliby,
jež cudně dáš se v obětní dar libý,
bys byla v hrobce této smírčí holubici.*

*Rok umírá, kdy kštici podala jsi plavou,
již zvábena s chvějíc vytušenou slávou,
víc trpěti jsouc dychtiva než kajícníci.*

*Novicko, roku tvého konec dalek není,
kdys prvý žvaflala slib svatých zasnoubení:
choť vítá nyní třesoucí se Nevěstu.*

*Háj akátový jítrem rozkolébán s sněží
ve vážném sadě sněhu svého sesype ti
i Abatyši, průvodkyním na cestu.*

*A průvod čistý, veda tebe zapěje
ti prózy cudné, za tebou jda v aleje :
pak mříž dny bílé zapečetí, sestro milá.*

*Kdos řekne, život tvůj že rybník hnijící :
leč prudkou budeš, v plamenech ty světicí,
jež paprskuje, s Tichem že se zasnoubila.*

ALBERTU SAMAINOVI

*Tajemný pěvče, jehož cudnou bolestí
tak pomalá i sladká věta tvá se třese,
ty, jehož plamen ztajený tak často stře se
po tiché elegii prchajících bledostí,*

*Tys věděl, v med že slzí padávají krůpěje
nic nedbajíce vybroušených boků Vázy,
že rozhořelé jaro, ptáci, zimostřázy,
že marný stín to chladný jiných květů je.*

*Když na tvé dílo, život, nedočkavší doby
má přátelství ti zaúpěti Žalozpěvy,
nechť nad lítost, ó pěvče, dychtivost je zdobí:*

*Neb po slzách a hoři, jimiž dech se úží
ti čistý Podzim Léto otevřel, jež neví
o vadnutí, vůni ssaješ pravdivých tam růží.*

HYMNA MĚSÍČNÍ

*Jež divou Hekatou jsi byla v dávném věku,
pro kterou vlasy rvaly v krvavených půlnocích
si thrácké čarodějky v úpění a vzteku,*

*Jíž v horách pod kročeji nohou bělostných
se zachvívala v dobách Virgilových ozvěna
bázlivých akkordů z úst píšťal rozchvělých,*

*ó Luno, nyní křesťankou a pokřtěna
jsouc v nebi chmurném, kdež tvá zřítelnice hoří
ty sníš a chceš, by Psyché sobě vzpomněla.*

*Než hbita, mraky profínajíc zlatou zoří
jak panna, která lampy z alabastru chrání,
za kterým chotěm tvář tvá v noc se noří?*

*Snem ukolébatí zda pastýře chceš v spaní,
jenž usmívá se, oči těžky, smysly zpíty
kdes v údoliny modravém a vonném vání?*

*V svět starý, uspaný teď, volný tvými svíty,
jak občerstvený tvojí vyjasněnou září,
kde lidé lkali vždy v svět onen nezříš-li ty?*

*Či s srdcem, v němž se bolesti a něze daří,
co smuten Bůh se usmívá, na nohy bosé
mu skláníš urnu jako Magdalena Maří?*

*Temnotný éther protkni, koupej se v hvězd rose,
jdi v míru svatém od úsvitu v zimní sny,
by světlo tvé v chlad azurový rozvilo se,*

*Vestálko, putuj nebo nachýlena stůj,
střed hrobů vítr poslyš cypřišemi pěti,
jdi, Luno, zamyšlena patříc v osud svůj . . .*

*Leč ať již v hrůze rozložených snětí
tvým krokům nádherné a tiché bílé paní
vod otevře se proud, jenž šepce jako děti,*

*ať hnízdo lehké na haluzi v usínání
si vzlykne temným hájem, probuzeno z pola
tvou tváří, jež se mila, ticha nad ním sklání,*

*neb vášnivě ať vln se rozvíjejí kola, —
vln nekonečnosti, až okusí tvých rtů, —
vln, jimiž moře, sténajíc, tě věky volá,*

*ó Luno lesů, pobřeží a pahorků,
tvým tajemným a cudným mlékem nassáty
jsou flupy bázlivé a bolestné mých snů.*

*Jak často, opustivše svět svůj zářící
a tisknouce nás na loktech, nám zjevily
se, tebou vyvolány, předků přízraky !*

*A kolik jasnovidných četlo v extasi
tvým blyskotáním zastřeným, jímž zrak se mění
v prach věci zapadlé i věci budoucí !*

*Ty v usebranost vyzýváš a v přemýšlení,
a kouzlu temnému, jež pramen slzí chová,
jenž v duši tryskává, ty sladká dáváš chvění,*

*ó Luno ; v sloupoví se snesši mramorová,
když prst tvůj z světla povážlivě přečítá si
vyrytá na dlaždicích balsamická slova,*

*ó Královno, tu tvými přečistými jasy
mi zapomnění svatě života hrot láme
a pokoj do duše stře odleskem tvé krásy.*

*Slyš, závistí my vznešenou tak umíráme ;
bol aby ztišen byl, nám třeba Nebe všeho ;
to vzlykající Psyché, lačnou v srdci máme ! . .*

*Kéž zahlédne tvým zářením, ó svatá Něho,
hrad dokonalý, Pokoje v něm tiché svíce
a lásku věčnou u Milence nebeského.*

*Pro zbožné zpěvy tvé nám rozhořte se líce,
tvé, oblouk již se prohýbaje všecek září
pod sandály a kroky Danny Prostřednice.*

*Pak hymnem étherným nám řici snad se zdaří
tvou krásu tolik líbeznou jak slavně skvoucí,
ó zraku noci, Luno s posvěcenou tváří.*

Ó ty, již Dante nazval perlou nehynoucí.

VZÝVÁNÍ JESENĚ

*Ty láskou hrdého jsi byla mého mládí;
ó světla vidění, jež pokojem svým hladí,
ó těšitelko zbožných básníků ty drahá,
skloň nad mne svoje oči nejsladšího blaha.
Viz: chvíle tato zlatí všecek oděv lesa,
v němž lehčeji teď duše posvěcená plesá;
již ztrácejí se slední dnové Léta
a září polehounku v patách za ním slétá;
vzduch pln jest léta babího: klid stře se milý.
Ach! tvá jest nyní chvíle, Muso bez násilí.
Jsme samotni, co srdce tvé mi poví?
Zda zpěvů neznáš zázračných, jichž slovy
jak vlnka pokojnými, která šumí v seně,
by duše zapomněla, hříšnou byla méně?
Mně povíš je, bych zítra, než se vzbudí kvítí
šel smutná lidská srdce potěšiti.
By okouzlena je mé hudby krása nová,
v hru libou sepnu vše, co duše tvoje chová ...
Než neotálejme, čas rychlý jest a spěchá,
zřím, méně zelena že teskní hvozdů střecha.
Oh! učiň, v lesích, jež mne dobrotivě hostí
bych umírání nejvyšší zřel líbezností;
do znaveného ducha vlij mi oheň nový
a věrny stále, zavedeny mými slovy
kéž v Jesenní by zamyšlené aleje se daly
—chór neviditelný—vše zkonejšené žaly.*

EPIGRAM ZIMNÍ

*Jest listopad, a smutku mha stře veliká
se údolím, jež, pěvče, již tě nevíťá:
na proudech voda zadumána dýmá;
sněť ztrouchnivělá hyne pod nohama tvýma.*

*Jest třeba vrátiti se k dávným papírům;
Pojď! hlasem přátelským tvůj volá dům.
Zde, v tichu nedotčeném, ukonejší tě
večery šťastných přemítání v samotě.*

*Zas opřeš si, jak tolik často, když se stmělo
o teplý mramor krbu snící, zmdlené čelo;
zřím s širokými spánky svatou Meditaci,
hle, kterak dlouhý její prst se v knize ztrácí.*

*Zpod popelu, jenž chladne, podněť plameny;
až stmí se večer, zlatou lampu rozžehni,
chtěj po zimě, jež moudra jest a hloubky tuší,
by šťávy uložené vzkřísila ti v duši.*

MĚ CHVÍLE

*V hvozd, v pole, na hory a v břehů písky bílé,
své marné sledující sny a mátohy,
kdys prchaly mé potulné a plaché chvíle.*

*Tu s mladistvými vášněmi si hrávaly,
tu zřítí bylo je, ty krásné divé ženy,
jak v paprscích se smějí, létem opily.*

*Z nich mnohé Pochybností lkaly poraněny,
neb, proklínající den nesmířlivý, červený,
až do sladké se noci vlekly, unaveny.*

*A kolikráte, zvítězivše nade sny,
zrak vyhlouben, je bezesnosti temné síly
zas šťvaly v touhu za zlatými paprsky!*

*Než pláním nesmírného pokoje a míru bíly
jdou všechny chvíle moje krokem jasným nyní
a v radosti a v lásce jedna s druhou pílí.*

*Je cudný Vůdce, za nímž marně nejdou, stíní,
Syn Otcův přioděný lidskou podobou,
jest Pastýř božský, Čaroděj to nebes síní;*

za pokorným a sladkým Orfeem teď jdou.

PRONÁSLEDOVÁNÍ BOŽÍ

*Ó Bože můj, máš divné lsti a rozkošné,
bys podrobil si srdce, k sobě připoutal,
neb tvář tvá samou vášní k bídým srdcím žhne:*

*až Pekel do pobřežních běháš pro ně skal,
a sladce skláněje se nad nimi jim díš,
by nikdo nehřešil již, Lásce by se vzdal.*

*Když kouzlem klatých marností jim zhořkne kříž,
když marnost neznaví jich, též se neznaví
tvá vůle, nepopustí v prudké honbě již.*

*Jdeš rovnou k nim a otvíráš jim náručí;
neb zítra dlužno, ztracená by ovečka
v něm spočinula, vytržena z ostruží.*

*Ach! Jako v Emauzích a v tichu večera
nechť o hrud' tvoji alespoň na sklonku dne
se opře, Pane, hlava naše slzavá!*

*Nechť srdce naše — dlouho hledala jich láska tvá —
by neupadla, vyvržena ze Slávy,
v noc bez Tebe, kde věčná utlačí je tma,*

Ti oslaviti dají slední vítězství.

MYSTICKÉ OČEKÁVÁNÍ

*Můj Bože, od dalekých, přehořkých jdu bran,
tam srdce nechal jsem a nic mne nehřeje,
mám plané výčitky jen, zapokoušev oceán.*

*Mé opojení kleslo, pýcha mrtva je;
skrýš nuda vesměrná si ve mně vyrývá;
v mých dveřích, jdouc tu, nestaví se naděje;*

*den, rodě se, mi ssílá jitra strašlivá;
noc plna hrůzy ledné na mne řítí se,
jdu jako ve snách, proč jdu nevěda.*

*Ach! do nebe kdo myšlenku mou donese?
Kým vyjasní se čelo moje na slunci?
Kdo ulehčí mi, obtížené hrudi mé?*

*Žel, přejdou kvítím ověncené Jarní dni;
i Léta horoucí, pak vážné Jeseně;
leč půjdou, aniž zasvitnou mi na duši.*

*Jsem opuštěn a život pouty svírá mne,
svět břehem vyhnanství jest na vyprahlé řece,
již neuzřím než na všech vodách trosky své.*

Můj Bože, pojd' a pusté prázdno naplň přece!

II

*Tvých záměrův, ó Mistře, hledám s úzkostí,
vždy sama tázaje se, kam až vedeš mne
jak vítr, který bludné listy odnáší.*

*Ach, kterak strašny občas polibky jsou tvé!
Bys lépe měl mne, žárlivost tvá zlomila
mi opory dnův uplynulých do jedné...*

*Mne živívala obraznost jen svobodná,
já prošel zkouškou jako mrazem zkvetlý břeh,
jí zledověla všecka poesie má.*

*Trest jaký najdeš nový, kterým ostrím z všech
mi třesoucí se duši zítra rozetneš,
ó krutá Lásko, bičující v starostech!*

*Mne podle sebe učiniti nemůžeš,
veliký Posmívaný, božský Neznámý:
A přece viz, jak tobě, smějí se mi též!...*

*Mne mnohý miloval a nevrátil se mi;
mudrci nepokojni patří na mne úkosem:
mé srdce haněno jest, jak jen vyjde z tmy.*

Sám v záměry tvé váhající věřím; sám již jsem.

III

*Kdo tebe našel a již tě neztrácí,
jenž táž jsi Krása vždy a vždy též dobrota,
před posledním svým vzdechem dobyl vítězství.*

*Sám sebou plníš jej, Moudrosti nezměrná,
a v souladného Bytí tvého objetí
jak hudbou v libých úchvatech mu duše hrá.*

*Zda chuti této nebeské též zkusím kdy?
Hle, svého bláznovství již překročil jsem věk:
vím, kruto že jest v klamně bohy doufatí.*

*Věc každá přináší mi smutek na smutek;
ó Moudrosti, již z cesty mojí smeten hřích,
již přijď, tě prosím, za mnou kdykolvěk.*

*Dej účasti mi houby své a Hřebů svých,
a zavolej mne, zřevši, jak již věren jsem,
tvým chotěm bych byl navždy, čist jak sníh.*

*A pak mne odvěkým svým obklop pokojem,
kdež, okouzlení, plni slavné radosti
tvou slávu zazpívají skryti v stínu tvém*

po svaté smrti milenci tví, Moudrosti.

IV

*Chci spočinouti na posvátných pahorcích,
neb světa stezkami již dlouho kráčel jsem:
ó Pane, zaved mne, skryj v terebintách svých!*

*Král David vzal si chlebě, jsa již unaven,
jichž střežli vedle Archy, vzal a jedl z nich:
ty, chlebe živoucí, ty sám nás sytíš jen.*

*Oh! opojení nebes předem chutnaných,
hořící výlevy a lkání tajená,
ó vytržení smrti, živý ohni tich!*

*Ó srdce prostoto tak veliká, že zdá
se v plném zřeknutí svém duše má
že ptáčetem jest volajícím z hvozdu dna.*

*Hle, křídlo neznámé již v nás se zachvívá:
nás volá nevýslovná Krása, chvílemi
se nítí Pravdy zablesknutí vznešená.*

*Ach, kterak v duši hlas tvůj, Bože, vniká mi!
Jest Tebou zmaten duch můj, sladká Propasti,
ó choťi, nebudu než tvými zákony,*

v své svaté noci skryj mne, Bože žárlivý.

ZASVĚCENÍ

*V mém věku mladém, samotářském, horoucím
tys vytrhl mne k sobě z vin mých propasti,
ó Bože, jehož cesty přikryty jsou tajemstvím.*

*Tys všude za mnou chodil, milenec jak žárlivý ;
vždy vadla tebou předem všecka radost má ;
mne bleďa krmíval jsi znechucení hořkostmi.*

*Mne's lovce čekal, kořistí mých škraboška
tě kryla, přemožen jsem běžel v voji tvém
již, mysle, bludných cest že ještě má mne tma.*

*Hle, nyní všecek v přehrštlí tvé jsem :
teď mlád jsem tebou pro tvé dílo budoucí,
a lidským záměrům se směji, počtům všem.*

*Já prošel úzkostí, já poznal mučení,
ó Pane, moc tvá zdeptala však pokaždé
zlé nepokoje, křehké srdce kalící.*

*Leč nyní, bojovník tvé vůle přesvaté,
a duše, v kterou milost potoky se hřívá,
své v odříkání nalézaje rozkoše,*

jdu naděje pln za skrytými kříži.

DOBŘÝ PRÁH

Můj dům jest u kostela, na pokraji polí.

*Až půjdeš mimo, poutníku můj, jehož v duši bolí,
poutníku věčný, lkare, ježž smutek plení;
tu stav se : srdce moje zakaleno není ;
já před tím okusil jsem života všech lidí,
má duše není drsna, vyjasněna vidí.
Hleď, utěším tě, dám ti chleba svého
a vína donesu ti, vína prastarého,
tak silného, že Bůh mi požehnal ho kdysi :
jím ucítíš, jak duše tvá se křepka křísí.
Pak vyprovodím tě, až půjdeš zase s chutí.
A na cestě, ó chodče, paže rozevru ti,
tvůj stín pak sledovati budu, až se schová,
až zmizí, všeho života si chráně slova.*

U KLÁŠTERA

Norbertu Mersanneovi

*U kláštera, kde vinice jest světlem plavá,
chvil krutých zapomenuvši, jež míval jsem,
má duše v modlitbách se všecka vzdává
krásného jara italského milostem.*

*Jdu, vím to sotva u svém vytržení:
že země pod kroky mi skáče, se mi zdá.
Všed v františkánský chrám, kde jitřní zář se pění,
jsem poznal, jaká srdcím vzdavším se jest mzda.*

*V své božské cudnosti se mládí světa
v vzduch kol mne žhoucí, zruměnělý rozlévá;
v mé hrudi druhý jinošský věk zkvětá,
rád slunci rozhalil bych prsa svá.*

*Šilence Assisského vssál jsem duši,
jenž dětská slova mluvíval, i ptákům jen.
Pln horoucnosti, jež mne nadnáší i kruší,
sním, na pouť že se vydám, bos a zkrvácen.*

*Jak apoštol, jež Ježíš chystá potají,
by pokoj donesl svým bratřím, plným boje,*

*a v ruce těch, kdo trpí a kdo klesají,
bych po všech cestách rozděloval srdce svoje.*

*Rozsévač nesmrtelné naděje bych byl,
jíž hymnus náruživý vznáší se s dne zoří:
pln svaté radosti, i v dobách trpkých chvil,
můj Bože, v lásku spěl bych, kteráž hoří.*

Mikuláš Rerich

Angelo Conti

SVĚTLO V SAMOTĚ

Která jest idea, jež žije a projevuje se v Campu Santu pisanském ? Byl jsem tam několikráte a patřil na taj oné božské samoty, jako v úžasu. Ale jednoho srpnového rána, prošed lesem San Rossore, za ohlušujícího sboru cykád, a Pisou, žhoucí pod letním parnem, došel jsem k bráně monumentální čtvrti a vešel, jako někdo, jenž ždá odpovědi na naléhavou otázku. Před odchodem otevřel jsem knihu „Úryvků“ Leonarda da Vinci, abych tu našel paprsek světla, jenž by mého ducha cestou vedl, a četl jsem následující slova : „Slunce ozařuje všechna nebeská tělesa, rozptýlená po vesmíru ; všechny duše pocházejí z něho, neboť teplo, jež jest v živých tvorech, plyne z duše, a není jiného tepla a světla ve vesmíru“. Po celou cestu slyšel jsem opakovati v mysli, jako ritornell, tuto chválu slunce.

Slunce, jež vládlo na planině, kde strmí Dóm, věž, baptisterium, bylo i na campu Santu : než, zdaliž to bylo totéž slunce ? Tam venku mělo žár ohně, a věci zasažené jeho paprsky jakoby dýchaly plamenným dechem ! zde, světlo jeho, ač sesílené, činíc protivu stínu, jevílo se chladným a klidným, jako světlo měsíční. To již nebylo slunce,

jež plodí ovoce země a zlatí klasy a činí oslepujícími prašné silnice a třpytí se v oknech při západu! to bylo jiné slunce. Jeho světlo, vniknuvší z pustého nádvoří do sloupové chodby, olidněné postavami Benozza Gozzoliho, podobalo se rozlitém vodám jezera nebo tiché řeky; a všecky věci vokol jako by se odrážely v tomto jasném zrcadle. Žijí zde, v novém ovzduší, tvary a představy dávného života, nehybné v přítomnu. Snad že jejich kony se dějí v minulosti, ve vzpomínce, mimo naši illusi? Kdo jsou ti muži? Kde jsme se s nimi setkali? Nezdají se nepovědomi tomu, kdo na ně patří na břehu tohoto jezera nebo této tiché řeky. Každý hrob u jejich nohou, po němž se sunula vlna světla, jako by choval poklad.

Ostatní ohromná stěna Campa Santa tonula v stínu. Zde, veliké oblouky, otevřené zářivému odlesku, rozvíjely svou architekturu snu, sotva naznačené linií tenkých sloupů, pnoucích se vzhůru jako stvoly a končících jemnou spleť gotických hlavic. V pozadí oblouků na stěně jevíly se jiné podoby lidské; ale nežily již, jako tyto, v dávném ovzduší radosti. Slunce, ozářivši zprvu minulost, metalo nyní z daleka odlesk k onomu taji. Kdo jsou oni muži? Nikdo z dnes žijících jich nikdy nepoznal; přece, v hluboké tiši tohoto místa mluví řečí, jež zdá se srdci povědomou. Oděni jsou rouchem poustevnickým, dlouhé vlasy splývají na ramena, dlouhé vousy na prsa; žijí v samotě, na skalách a v slujích, v družství stromů, bystřin a zvířat obývajících lesy, v přímém styku s přírodou. Jeden muž sedící v stínu stromu ořezává větev, aby z ní

urobil lžici, jiný pohroužen v rozjímání nad starými listinami, jiný dojí laň. Kde jest pravda? : v tom, co Benozzo stvrzuje svou mluvou bezstrastného a uspokojeného Florenčana, nebo ve smyslu skrytém v onom starobylém a prostoduchém vyobrazení anachoretů?

Daleká vlna slunce metala na tuto část Campa Santa odlesk podobný záři úsvitu, zatím co v pozadí, po obou stranách širé budovy, vládl stín a budil představu prostoru, prostírajícího se za meze života. I pomyslíl jsem si, že Campo Santo pisanské obsahuje právě obraz tohoto unikavého života v představě illuse, jež se vzdaluje; a na krátko ucítil jsem opravdově srdce své zbaveno všeho marného přístrachu, a věci, z nichž rodí se muka života, poblédaly a prchaly jako stíny snu v této samotě, v té tiši, uprostřed těch tvarů nehybné krásy. Tou zdála se mně idea, již jsem hledal, a odpověď na mé toužebné dotazování.

Z vlaského přeložila *Marie Kalašová*.

A. ROSTISLAVOV

S. T. KONĚNKOV

V Smolenské a Kalužské gubernii ještě není tomu dávno byla malinká města, dědiny a vesnice, jako vyrostlé na polanách uprostřed jedlových a sosnových lesů. Jelna, všechen jelněnský kraj, Juchnov — tak rázovité a půvabny ... Jdeš leckdy ulicí a vcházíš v jedlové hájemství se žlutými písky, tak jako vymytými zelenými polanami, a dále již jedle houstnou a přecházejí v tmavý les, kterému neviděti ni konce ni kraje. V lesích tónou vesnice a vesničky, daleko ne tak četné jako v otevřených zalidněných krajích. „Lesovci“, tamější obyvatelé, místy až dosavad prvobytní, ba diví, na pohled, jsou pokojně usebráni, jako by znali jakés tajemství. V lesích tu a tam živa i vlastní mluva, i národní kroje, i všechen starobylý mrav. Žijí za lesem jako za ohradou, zvláště tam, kde lesní hustina ještě není prořezána žlutými pásy železničních násypů, kde hustina za nocí po starodávnu se ozývá sovím houkáním. ... Z vesnice v lese není jen tak snadno dostatí se k sousedům. Lesy, hlavně jedlové a sosnové, jsou vezdy fantastické: ne každý

půjde jimi pod večer. Lesy živí, rozradostňují, ale i straší a vzněcují obrazivost. V nich se zrodily a doufám, dlouho a dlouho budou žít naše zkazky, tradice a pověry, naše písně, obyčeje, nořící se z té hlubiny věků, v níž člověk splývá s přírodou...

V lesní hluši, v jedné z vísek Jelninského Újezdu se narodil r. 1874 Sergěj Timofějevič Koněnkov. V ní vyrostl, prožil dětství a mládost, od ní se neodtrhl ani posud. Prvotného rázu života se tehdy ještě nedotkla městská civilisace. Trudný život rolnický se tak zjasňoval překrásnou starobylou rodnou poesíí. Zvláštní řád, zvláštní soulad navždy vytvořily dojmy dětství, kde s šuměním sousedících lesů splývaly ozvuky hluboké dávnověkosti. O městském umění v lesní vísce ovšem ani ponětí neměli, avšak patrně časné pokusy hochovy, kreslení a lepiti z hlíny, mnohých zaujaly. Našli se, jak se vypráví, dobří lidé, poradili. A hle, přátelské rodiny jelninských mužiků se skládají a na sebraných 50 rublů vypravují osmnáctiletého jinocha na studia do Moskvy, na moskevskou školu malířskou a sochařskou.

Zde čtyři léta Koněnkov pracuje „jako všickni“ a za „Kamenobojce“, vystaveného po té na jedné kočovné výstavě, na konci 90tých let, ješ vypraven za hranice. Po jelninských lesích a Moskvě—Paříž, Milán, Berlín, Drážďany, Řím, Neapol, Pompeji, Benátky, Florencie, obsáhlé seznámení, zejména v Římě, s veledíly skulptury... Nutno znáti úctu Koněnkovu k těmto veledílům, abychom pocí-

tili, na kolik v něm žije umělec formy, chápající různotvárná rozvětvení její krásy. Vždyť i ve svých obyčejných dílech, třeba ve vzácném mramoru „Ladě“ a některých portrétech ukázal, na kolik vládne realistickou formou. Než dost možná, jmenovitě tam, za hranicemi, nazíraje a okouzluje se stoletými vrcholy skulptury, živě pocítil nevyhnutelnost dávat „své“, to, co od ranného dětství zpívalo v jeho duši. Všechno ústrojí jeho umělecké přirozenosti byl jiný. Nemohla ho zlomiti ani Akademie Umění, na niž se dostal po zahraničním putování na speciální pozvání, utěšuje se kynoucí již akademickou správou semináře, a kde pobyl tři roky. Všem zajisté tkví v paměti historie s jeho konkursním programem, „Samsonem“, který tolik podmaňoval silou a originálností prostřed obyčejných skulpturních akademických programů. Jak známo, tato výborná skulptura byla barbarsky zničena akademickou správou, rozbita na kousky k vůli — zžitkování materiálu.

Koněnkovi místo posláním za hranice tak tak že jedním toliko hlasem byla udělena akademická hodnost skoro výhradně na naléhání Řepinovo a nebožtíka Kuindžiho. Za několik let osvícená Akademie dovršila svůj vztah k umělci, zničivši tolik pro ranná léta jeho činnosti charakteristické dílo, na kterém se již pociťovaly osnovné rysy jeho uměleckého profilu. Jedna z charakteristických stránek v letopise akademických dějů...

Počínají se léta hledání v Moskvě, z nichž se dochovaly celé mapy umělcových nadmíru zajímavých kreseb, ob-
jednávky (v tu dobu spadají práce v kavárně Filippově

na Tverské ul.), druhdy práce vynucené. Při tom se všechen čas nepřetrhuje svazek s rodnými místy, s rodnou vísadou. Právě před několika lety Koněnkov začal vystupovati v plné zbroji svého osobitého umění, s počátku na výstavě Moskevského Tovaryšstva Umělcův a potom na výstavách „Svazu ruských umělcův“.*

Svržený kdysi s Kyjevských hor Perun nechť vypluje u břehův Moskvy řeky! — takový je sen Koněnkův. Ruský Pan našel nová zosobnění, díky oněm pramenům, vyvěracím z hlubiny pohanských bájí a pověr, které se prodírají ještě v lesní ruské vesnici. Toto zosobnění tolik se liší od lepých antických božstev, zosobňovavších přírodu! Nicméně přece je v nich jeden společný převládající rys: zatajená vysměvačnost, ale ne urážlivá, nýbrž dobrodušná, dobropřející. Jako by byli nahlédli v taková překrásná a radostná tajemství přírody, že jim jest i směšná lidská klopotnost, ustrájející život mimo přírodu, i žal lidí, a chtěli by jim pomoci...

V Trefjakovské galerii nyní jest jedno z přeskvostných a nejvýraznějších děl Koněnkových — „Stariček-polevíček“. Co dobromyslnosti jest v této po svém harmonické figuře, co veselé vhroužené posměvačnosti v očích, jež jako by byly zahlédly tajemství, neznámá lidem. V Koněnkovi jest, jako v Rerichovi a některých jiných jasnovidcích dávnověku, tajemné pouto s minulem, jakoby průzor v hloub věkův. On, řekl bych, potuloval se těmi lesy a stepmi, kde

* V Petrohradě, po akademických letech, Koněnkov vystavil po první řadu mramorů na výstavě „Salonu“, r. 1908-9.

neznámo kým stavěni byli vydlabaní ze stoletých stromových kmenů „bůžkové“, kde v osamělých místech na větvích stromů dělány tajemné neblahé „zálomy“, a za noci strašily (ale ne příliš) sovy-vědmy; kde tak blaze, moudře sjednávali svůj život s životem přírody záhadní staroušci, slepci, ovětralí, zhrublí, už nevidoucí, ale neobyčejně citící přírodu; kde ani borutové nestrašili, nemučili, nýbrž jakoby pozývali splynouti v jedno s životem lesa... Dřevní člověk tonul v rozlehlosti hvozdův a stepí, které zároveň byly útlukem sil i hrůzných i dobrotivých. On zosobňoval jich ducha, život v jich modlách, z dřeva neb kamene vydlabaných, kterým se klaněl a v kterých chtěl zvěčnití neviděné, ale jakoby hmatané mohutné vládce. Dosud na různých ponejvíce starobylých místech trvají hory — „poklonky“, na jichž temenech byly stavěny ony modly. A hle, tyto modly jsou blízky a drahy soudobému umělci, vyzkoušenému všemi zjemněnými zručnostmi umění tisíciletého.

Koněnkov znovu oživil dávná božstva, pocítil jich život v ozvěnách jelninských lesův, postihl jich neumírající rysy, dal tyto rysy též svému „Bakchovi“. Vše to není umělý archaism, ale návrat po výtce k neumírajícímu. Tak podivně a tak nehledaně se shodují zobrazení formou primitivního ruského „bůžka“, „staříčkého stařečka“, s nejvelkolepějším, nejdovednějším a věčným zobrazením božstva — Diem Olympijským: týž obrys a útvar hlavy a především čela, táž pokojná a blahorodná moudrost a síla výrazu. Sám „Stribog“, nevždy milostivý a tak nevšedně vyzdobený, spíše upoutá než děsí a hrozí.

Umělec však dospěl originální formy dlouhou cestou. Dřevní primitivism snoubí se u něho s dokonalým souvěkým mistrovstvím dekorativním, což se tolik jeví ve vlysu „Haut-relief pro jídelnu“, na němž jest tak šťavnatý a sličný relief, tak umělá a účelná komposice. Archaism formy bývá často nezbytný pro její zvláštní dekorativní krásu, v hrubém na oko olemování, v nepoměrnosti, v zdánlivém nedostatku snahy shladiti a zkrášliti stopy nástroje — přesný výpočet soudobého umělce-dekora-téra. Zvláštnost skulptur Koněnkových jest, abych tak řekl, v ekonomii mass, jako v některých znamenitých skulptu-rách Michelangelových, v harmoničnosti celku, a nikoli v reálnosti proporcí, — v přání podati toliko nejvýznač-nější a nejnutnější. Odtud takové zajímavé a svérázné po-dání, v některých jeho pracích, toliko hlav a rukou, vlastně jen — prstů na rukou. Takovy jsou na příklad „Lada“, „Lěšij“, „Paganiki“ a j. Tolikéž dekorativního umění, síly a znalosti formy jest ve „Velikosíle“. Přečrásny jsou po-slední práce: tolik charakteristická, prvotně ruská, „Slepá“ (dřevo) a úžasně směle, silně a široce z mramoru vytesaná „Hlava“.

Dřevo jest velmi dobrý a skoro nutný materiál pro práce Koněnkovy i samo sebou i proto, že ono tak shodně s jeho zobrazeními připomíná pohádkovité mohutné ruské lesy. A přes to bývá jaksi s podivením mnohdy, vidíme-li ne v lesích, nýbrž ve výstavních síních tyto originální práce... Tak daleky jsou ony na pohled od rafinovaných ukázek obestaveného soudobého umění, tak v pravdě blízky ná-

rodním vzorům, tolik ku podivu primitivismem formy, vyjadřujícím jich jsoucnost...

Jak jímavá jest u Koněnkova tato vlastivá národní sensibilita, prošlá výhni kulturně-uměleckých nakupenin! Kořeny duše jeho jsou neroztržitelně svázány s kořeny jelninských lesův. To, co viděl a zná, spřádá s prostotou, bezprostředností, poetičností prvotního obyvatele lesních vísek, ještě nedotčeného městskou civilizací a jakoby vědomě a ne bez chytrosti stojícího na stráži svého stoletého pokladu.

Pro dnešní podmínky života nezbývá mu než žít ve velikém městě. Ale i zde, náhodou či schválně, Koněnkov vybral si i zvláštní město i zvláštní místo. Dílna jeho se stoulila do jednoho z těch kopcovitých zákoutí Moskvy, která se svahují k břehům Jauzy, ústící zde v Moskvu řeku. Dva kroky, a rozvírá se jeden z nejúdivnějších pohledů na moskevské svatyně, na horu kremelskou, vroubenou obrovským lesem domův a chrámův. Lesnímu duchu se zde přece volněji dýše. Podivná starobylost, jako v lesních zkazkách a pověrách, pje i zde svou píseň. Vždyť i Moskva jako by sama sebou byla vyrostla se svými lesy chrámův, věží a ozubených zdí na moskevských chlumech.

Z ruského přeložil *Josef Vašica*.

POZNÁMKY PAULA GAUGUINA

Pohlédnu-li před sebe do prostoru, mám jakési neurčité vědomí Nekonečna, jsem však přece bodem kteréhosi začátku. Tehdy bych chápal, že nebylo by počátku a nebylo by konce.

V tomto nemám vysvětlení nějakého tajemství, ale pouhý tajemný vjem toho tajemství — jest pravda, že vjem není pravdou — a tento vjem jest důvěrně spíat s vírou v život věčný, přislíbený Ježíšem.

A nebo, nejsme-li počátkem, přicházejíce na svět, dlužno věřiti, jako Buddhisté, že jsme byli odjakživa.

Proměna kůže.

Všecko to jest podivínství.

Půjdeme na oběd — pro změnu. Netřeba se příliš zatahovati v přemítání.

*

Před nesmírným tajemstvím, jež viděti neustále neproniknutelno, nemáš síly, pyšně vykřikuješ : — „Nalezl jsem!“ — A nahradil jsi neproniknutelné, které tolik jest sladko básníkům a duším citlivým, bytostí vymezenou podle svého obrazu, pramaloučkou a nuznou, zlou a nespravedlivou, se zvláštním zalíbením se zabývající dírou do p... každého ze svého drobného výtvoru. Onen pak bůh poslouchá tvé modlitby podle své vůle. Často jest rozhně-

ván, upokojuje se na prosby kteréhosi stvořeníčka, jež postavil na svět.

Neproniknutelné tajemství zůstává tím, čím bývalo, čím jest, čím bude, neproniknutelným. Bůh nenáleží vědci, logikovi. Náleží básníkům, Snu. Jest vyznáním Krásky, sama Krása.

*

Věřím, že jsme se ocitli v předpověděné chvíli ohavnosti, chvíli, která dlouho potrvá, v zlu nutném, aby se došlo dobra. Věřím také, že komunisté a nihilisté zrychlí pohyb zlem, jehož natropí. Mějtež všickni právo na pastvu, buďte! Na pastvu hmotnou, na pastvu duše.

Tato poslední pastva platí cosi v štěstí člověčenstva, a já nevěřím, že by komunisté a nihilisté, ne více ne méně než jich předchůdcové, byli se jí na okamžik obírali.

Nuže, jest-li hmotná ona pastva tolik žádoucí, která asi třída společenská bude vyvolena, aby jí dostala vrchovatě?

Bude vyvolena společnost, jež nemyslí, nejlépe vyzbrojená, by našla zlato, dávající pastvu přepychu, všecka sprostá ukojení, zatím co filosof, vědec, básník, umělec, jsouce beze zbraně proti obchodnické šemetnosti, zůstávají otroky Výrobcovými, stávají se čím dále tím více soumary.

Hmota stoupá. Myšlenka upadá. Zúrovňování, podělování, rovnost jsou (logickými) nesmysly ve všem Stvoření, které má stupně, různici se síly.

*

Mé smýšlení politické? Nemám ho. Ale s všeobecným právem hlasovacím dlužno abych měl nějaké.

Jsem republikán, mysle, že by Společnost měla žít na pokoji. Ve Francii většina jest absolutně republikánská. Jsem tedy republikán. A tak málo lidí dbá ostatně toho, co jest veliké a ušlechtilé, že potřebí jest vlády demokratické.

Ať žije Demokracie! Není než ona.

Filosoficky, věřím, jest Republika očním klamem (výraz malířský), a mně se hnusí oční klam. Opět se stávám protirepublikánem (filosoficky mysle).

Intuitivně, pudově, bez přemítání miluji šlechtictví, krásu, chuť zjemnělé, i dávné ono heslo: Urozenost zavazuje. Rád mám způsoby, zdvořilost, i na Ludvíku XIV.

Jsem tedy, pudem a nevěda proč, *aristokrat*—jakožto umělec.

Umění není než pro menšinu. Jest i na něm býti ušlechtilým. Velicí šlechtici jediní byli ochraňovateli Umění, pudově, z povinnosti, z pýchy snad. Nechť! Vyvolali vznik velikých a krásných věcí. Králové a papežové jednali s umělcem asi jako s sobě rovným. Demokrati, bankéři, ministři, kritikové umělečtí tváří se ochránci a neochraňují, kupčíce jako hokynáři rybami v tržnici. A vy chcete, aby umělec byl republikánem!

Ejhle, všechny mé názory politické. Myslím, že v společnosti má každý člověk právo žít, a dobře žít, v poměru k své práci. Umělci nemožno žít. Tedy jest společnost provinilá, špatně spořádána.

Řeknou někteří: „Umělec robí věc neužitečnou.“ Dělník, továrník, posléze každý člověk, přinášející národu dílo, schopné zaplacení, obohacuje národ. Zemře-li, zbudete o hodnotu více. Tomu však není tak u směnárníka neb u obchodníka.

Veliké památníky postaveny byly za vlády mocnářů. Věřím, že veliké věci také učiněny nebudou než s mocnáři.

Potřebí-li býti skromnými, říkati, že jsme pitomci?

Který člověk o sobě smí říci, že nikdy neměl chuti do zločinu, na minutu, na okamžik?

Do čeho se zákonodárci pletou? ... Jsou-li bouřící se neřesti, dlužno uznati, že svoboda těla jest nutna, ne-li, jest to bouřící se otroctví.

Naši předkové byli *galští neokřesanci*, a nebylo jim proto hůře.

Mladík, který neumí vyvésti bláznovství, jest již starcem.

Ať nikdy nehubujete na přítele, který přichází žádat o nějakou službu, zvláště, pakli mu té služby neprokážete. Dávati jest lehké. Věděti, jak se dává, velmi nesnadno.

Mějte se na pozoru, abyste nestoupili na nohu pitomci, zvláště ne na nohu pitomci učenému. Toho kousnutí jest nevléčitelné.

Raději budu míti příliš důvěry a časem se zklamati, než abych neustále nedůvěřoval. Neboť v prvním trpím na okamžik zklamáním, v druhém trpím ustavičně.

ONDŘEJ GIDE
NÁVRAT
MARNOTRATNÉHO SYNA

Arthuru Fontainovi

Namaloval jsem zde pro svou tajnou radost, jak se malovalo v starých triptyších, podobensteiní, jež Náš Pán Ježíš Kristus nám vypravoval. Nechávejte dvojírou inspiraci, která mne oživuje, rozptýlenu a zmatenu, nesnažím se dokázati vítězství, jehož na mně některý bůh dobyl — ani svého vítězství nad sebou. Přece však, požaduje-li čtenář ode mne nějaké zbožnosti, nehledal by jí snad marně v mé malbě, v níž jako donátor v koutě obrazu poklekl jsem, protějškem k marnotratnému synu, zároveň jako on usmívá se s obličejem smáčeným slzami.

MARNOTRATNÝ SYN

Když po dlouhé nepřítomnosti, znaven svými rozmary a jakoby znechucen sám sobě, marnotratný syn z hloubky té bídy, které hledal, vzpomíná na tvář svého otce, na onu světlici, nikterak těsnou, v níž jeho matka nad jeho lože se skláněla, na onu zahradu, zvlažovanou proudící vodou, ale zavřenou a z níž vždy přál si prchnouti, na hospodáře bratra staršího, jehož nikdy nemiloval, ale který drží v rukou ještě v naději onu část statků, jichž on marnotratník nemohl promrhati — syn přiznává si, že nenašel štěstí, ani že neuměl prodloužiti na déle tohoto opojení, jehož z nedostatku štěstí hledal. — Ah! myslí, považuje-li mne můj otec, zprvu na mne rozzlobený, za nebožtíka, snad přes můj hřích potěší se, až mne zase uvidí; ah! vraceje se k němu věru pokorně, s čelem schýleným a posypaným popelem, řeknu-li, skláněje se před ním: „Otče, hřešil jsem proti nebi a proti tobě“, co učiním, řekne-li mi, svou rukou mne pozdvihuje: „Vejdi do domu, synu můj“? ... A dítě již zbožně vydává se na cestu.

Když z poza vrchu spatřuje posléze kouřící střechy domu, jest večer; ale čeká stínů noci, by poněkud zastřel svou bídu. Slyší z dálky hlas otcův; kolena se mu podlamují; padá a přikrývá si rukama obličej, neboť hanbí se ze své hanby, věda, že jest přece legitimním synem. Má hlad; ne-

má již v záhybu svého roztrhaného pláště než hrst oněch nasládlých žaludů, jež mu byly potravou, jako vepřům, jež pásl. Vidí přípravy k večeři. Rozeznává kroky matčiny po vnějším schodišti podjezdu... již se nezdrží, sestupuje letmo s vrchu, vběhne do dvora, vítán štěkotem svého psa, který ho nepoznává. Chce mluvit k služebníkům, ale ti nedůvěřujíce, uhybají se, jdou to oznámit pánu; a tu hle, sám přichází.

Nejspíše marnotratného syna očekával, neboť poznává ho ihned. Jeho náručí se otevírá; jinoch tedy před ním pokleká a zakrýváje si čelo jednou rukou, volá k němu, pozdvihuje, by mu bylo odpuštěno, své pravice:

— Otče! můj otče, hřešil jsem těžce proti nebi a proti tobě; nejsem již hoden, abys mne zavolal jménem; ale aspoň jako jednoho ze služebníků svých posledního, v koutě někde našeho domu, nech mne žítí...

Otec ho pozdvihuje a tiskne na svou hrud':

— Synu můj! budiž žehnáno dni, v němž vracíš se ke mně!
— a jeho radost, která z jeho srdce překypuje, pláče; pozdvihuje hlavu nad čelem svého syna, jehož líbal, obrací se k služebníkům:

— Přineste nejkrásnější roucho; obujte mu střevíce, vzácný prsten navlechte mu na prst. Hledejte v našich chlévech nejtučnější tele, zabijte je; přistrojte hostinu radostnou, neboť syn, o němž jsem říkal, že jest mrtev, jest živ.

A poněvadž zvěst ta již se šíří, běží; nechce dopustiti, by někdo jiný říkal:

— Matko, syn, jehož jsme plakali, jest nám vrácen.

Když radost všech stoupá jako píseň, staršího syna jímá starostlivost. Sedá-li za stůl společný, to proto, že otec ho tam zvav a pobízev přinucuje ho tam. Sám mezi všemi spolehodovníky, neboť až do nejmenšího služebníci jsou pozváni, má čelo zamračené: Proč kajícimu hříšníkovi více cti než jemu, jenž nikdy nezhřešil? Přednost dává dobrému pořádku před láskou. Svoluje-li ukázat se na hostině, to proto, že promíjeje svému bratru, může mu dopřát radosti na jeden večer; též proto, že otec a matka slíbili mu pokáratí marnotratníka zítra, a že on sám chystá se vážně mu vyčiniti.

Pochodně kouří k nebi. Poobědvali. Služebníci sklidili nádobí se stolu. A teď v noci, kdy ani vánek ničím nehne, unavený dům duše za duší usíná. Přece však ve světnici vedle ložnice marnotratného vím o dítěti, jeho mladším bratru, který po celou noc až do zory marně hledal spánku.

KÁZEŇ OTCOVA

Můj Bože, jako dítě poklekám dnes před tebou, s obličejem smáčeným slzami. Připomínám-li si a přepisuju-li zde tvou naléhavou parabolou, to proto, že vím, jaký byl tvůj marnotratný syn; to proto, že se v něm vidím; proto, že slyším v sobě někdy a opakuji potají tato slova, jež z hloubky jeho veliké tísně vkládáš mu do úst.

— Co nájemníků mého otce má u něho chleba v hojnosti; a já umírám hlady!

Představuji si objetí Otcovo; při vroucnosti takové lásky moje srdce taje. Představuji si předcházející tíseň, ano; ah! představuji si vše, co chcete. Věřím v to; ba jsem ten, jehož srdce tluče, když z poza vrchu znovu spatřuje modré střechy domu, který opustil. Nač tedy čekám, že se nevyvrstřuji k příbytku, bych vešel? — Čekají mne. Vidím již tučné tele, které chystají... Počkejte! nechvátejte tak s tou hostinou! — Synu marnotratný, myslím na tebe; rci mi nejprve, co ti pravil Otec nazítří po hostině na shledanou. Ah! přes to, že syn starší ti našeptává, Otče, kéž bych mohl slyšet i občas tvůj hlas jeho slovy!

— Synu můj, proč jsi mne opustil?

— Opravdu jsem tě opustil? Otče! nejsi všude? Nikdy jsem tě nepřestal milovati.

— Nepřeme se. Měl jsem dům, který tě uzavíral. Byl vystaven pro tebe. Aby tvoje duše mohla v něm nalézt útulek, přepych jí hodný, pohodlí, útěchu, celá pokolení pracovala. Ty dědic, syn, proč jsi unikl z domu?

— Protože dům mne uzavíral. Dům, to nejsi Ty, Otče.

— Já jsem jej zbudoval, a pro tebe.

— Ah! Tys toho neřekl, ale můj bratr. Ty's zbudoval celou zemi, i dům i co není domem. Dům jiní než ty zbudovali; ve tvém jméně, vím, ale jiní než ty.

— Člověk potřebuje střechy, pod níž by odpočinul své hlavě. Pyšný! Což myslíš, že budeš moci spát v širém větru?

— Jest třeba k tomu tolik pýchy? chudší než já to dobře dokázali.

— To jsou chudí. Chudým ty nejsi. Nikdo nemůže zřici

se svého bohatství. Učinil jsem tě bohatcem mezi bohatci.

— Otče, víš dobře, že odcházej, odnesl jsem s sebou vše, co jsem mohl ze svého bohatství. Čím by mi byly statky, jichž nemožno odnésti s sebou?

— Všechno odnesené jmění bláznivě jsi prohýřil.

— Změnil jsem tvoje zlato v rozkoše, tvoje přikázání v rozmary, svou čistotu v poesii, a svou přísnost v žádosti.

— Proto tvoji hospodární rodičové s péčí vštípili ti tolik ctnosti?

— Snad proto nová vroucnost mne zapalovala, abych žehl plamenem krásnějším.

— Rozpomeň se na onen čistý plamen, který viděl Mojžíš na posvátném keři: hořel, ale neshořel.

— Poznal jsem lásku, která spaluje.

— Lásku, které chci tě naučiti, osvěžuje. Co ti zůstalo po krátkém čase, synu marnotratný?

— Vzpomínka na ty rozkoše.

— A bída, která šla jim v zápětí.

— V této bídě cítil jsem se blíže tebe, Otče.

— Bylo třeba bídy, by tě to táhlo ke mně.

— Nevím; nevím. Právě ve vyprahlosti pouště lépe jsem miloval svou žízeň.

— Tvoje bída ti dala lépe cítiti cenu bohatstev.

— Nikoliv, tak to nebylo! Nerozumíš mi, můj otče? Moje srdce, vyprázdňené ze všeho, naplnilo se láskou. Za cenu všech svých statků koupil jsem si vroucnost.

— Byl jsi tedy šťasten daleko ode mne?

— Necítil jsem se daleko od tebe.

— Co tě tedy pohnulo, že jsi se vrátil? Mluv.

— Nevím. Snad lenost.

— Lenost, můj synu! Jakže! Láska to nebyla?

— Otče, řekl jsem ti to, nemiloval jsem tě nikdy více než v poušti. Ale byl jsem unaven, omrzelo mne ráno jak ráno starati se o živobyті. V domě aspoň se dobře jí.

— Ano, sluhové o to pečují. Tak tedy hlad tě přivedl zpět.

— Snad též zbabělost, nemoc... Posléze to náhodné shánění potravy mne oslabilo; neboť jsem se živil divokými plody, kobyilkami a medem. Snášel jsem čím dál netrpělivěji nepohodlí, které zprvu rozněcovalo moji vroucnost. V noci, když mi bylo zima, vzpomínal jsem si, že moje lože bylo u mého otce pěkně lemováno; když jsem hladověl, vzpomínal jsem si, že u mého otce hojnost jídel převyšovala můj hlad. Poddal jsem se; na další zápas necítil jsem se již dosti odvážným, dosti silným a přece...

— Tedy zachutnalo ti včerejší tučné tele?

Marnotratný syn vrhá se vzlykaje na svou tvář:

— Otče! otče! Divoká chuť sladkých žaludů zůstává přese vše v mých ústech. Nic nepřemůže jejich chutnosti.

— Ubohé dítě! — dí otec, který ho zdvihá, — mluvil jsem k tobě snad tvrdě. Tvůj bratr chtěl; tady on dává zákon. On mne vyzval, bych ti řekl: „Vně Domu není spásy pro tebe.“ Ale slyš: Já jsem tě utvořil; vím, co jest v tobě. Víím, co tě hnalo na cesty; na konec jsem tě čekal. Byl by se's mne dovolal... byl jsem tam.

— Otče! bylo tedy možno znova tě naléztí a nevracetí se?

— Sláb-li jsi se cítil, dobře jsi učinil, že jsi se vrátil. Jdi teď; vejdi do světnice, kterou jsem dal pro tebe připravit. Dostí pro dnešek; odpočiň si; zítra budeš moci mluvit se svým bratrem.

DŮTKA STARŠÍHO BRATRA

Marnotratný syn pokouší se naň zprvu s vysoka.

— Můj veliký bratře, počíná, my se pranic sobě nepodobáme. Bratře, nepodobáme se sobě.

Starší bratr:

— Toť tvá chyba.

— Proč moje?

— Protože já jsem zřízen; všechno, co se od toho odlišuje, jest plodem nebo semenem pýchy.

— Nemohu míti nic odlišného leda vady?

— Nenazývej něčím než to, co tě přivádí zpět v řád, a vše ostatní, to naprav.

— Právě tohoto zmrzačení se bojím. Vždyť i to, co hodláš potlačiti, pochází od Otce.

— Eh! nikoliv potlačiti: napravití, pravil jsem ti.

— Rozumím ti dobře. Vždyť tak jsem napravoval i své ctnosti.

— A právě proto teď znovu je nalézám. Jen je ještě povytáhnouti. Rozuměj mi dobře: To není úbytek, toť povznesení tebe, co navrhuji, v němž rozličné, nejnepodřízenější prvky tvého těla i tvého ducha mají symfonicky se spojo-

vati, v němž nejhorší částka tebe má živiti nejlepší, kde nejlepší má se podrobiti tomu, co ...

— I povznesení jsem hledal, jsem nalézal v poušti — a snad nevalně rozdílného od toho, které mi navrhuješ.

— Vlastně řečeno, právě povznesení chtěl jsem ti uložit.

— Náš Otec nemluvil tak tvrdě.

— Víím, co ti řekl Otec. Toť neurčito. Nevysvětluje se již velmi jasně; takže do jeho slov každý si vkládá, co chce. Ale já znám dobře jeho myšlenku. U služebnictva zůstávám já jediným tlumočnickem, a kdo chce pochopiti Otce, mne ať poslouchá.

— Rozuměl jsem mu velmi snadno bez tebe.

— To se ti zdálo; ale rozuměl jsi špatně. Není mnoho způsobů, jak chápati Otce; není mnoho způsobů slyšetí ho. Není mnoho způsobů milovati ho; bychom byli sjednoceni v jeho lásce.

— V jeho domě.

— Tato láska tam přivádí; vidíš to dobře, protože hle, vrátil jsi se. Řci mi teď: co tě pudilo z domu?

— Cítil jsem příliš, že dům není celý vesmír. Já sám nejsem zcela v tom, v čem jste chtěli abych byl. Myslil jsem přes svou vůli na jiné kultury, na jiné země, a na cesty, jimiž by se tam došlo, na cesty neproražené; domýšlel jsem se v sobě bytosti nové, kterou jsem cítil se tam vymršťovati. Uprchl jsem.

— Pomysli, co by se bylo dalo, kdybych byl jako ty opustil dům Otcův. Služebníci a lupiči byli by vyplenili všecek náš statek.

— Málo mi tehdy na tom záleželo, protože jsem zahlédl jiné statky...

— Jež přepínala tvoje pýcha. Milý bratře, nekázeň to byla. Poznáš, z jakého chaosu člověk vyšel, nevíš-li toho ještě. Zle z něho vyšel; celou svou naivní tíží upadá do něho od té, co duch ho již nepovznáší nad tento svět. Nečekej, až se tomu naučíš na své útraty: prvky dobře spořádané, z kterých se skládáš, nečekají než souhlasu, než oslabení tvého, by se's obrátil v anarchii... Ale čeho nikdy nezvíš, toť dlouhost času, jehož bylo člověku třeba, by vyrobil člověka. Teď, když jsme se již zmohli na vzor, přidržme se ho. „Drž pevně, co máš“, praví Duch Andělu Církve (Apok. III, 11) a dodává: „aby nikdo nevzal koruny tvé.“ Co máš, toť tvá koruna, toť tvoje královská moc nad ostatními i nad tebou. Uchvatitel číhá na tvou korunu; jest všude; obchází kolem tebe, v tobě! *Drž pevně, bratře! Drž pevně.*

— Já již příliš dávno pustil kořist; nemohu již znova zavřítí ruky na svůj statek.

— Arci; ale pomohu ti. Bděl jsem nad tvým statkem, když jsi zde nebyl.

— A pak to slovo Ducha, znám je; neuvedl jsi ho celého.

— Opravdu, dále takto praví: „Kdo zvítězí, učiním jej sloupem v chrámě Boha svého, a nevyjde již z něho.“

— „Nevyjde již z něho“. Právě to mi nahání strachu.

— Toť přece k jeho štěstí.

— Oh! rozumím dobře. Ale v tomto chrámu jsem byl...

— Však tě mrzelo, že jsi z něho vyšel, protože se ti zachtělo zase do něho.

- Víím; víím. Tu jsem vraceje se; přiznávám se.
- Jakých statků můžeš hledati jinde, jichž tady nenalézáš v hojnosti? nebo lépe: jen zde jsou tvoje statky.
- Víím, že jsi mi nastřádal bohatstev.
- Ty z tvých statků, kterých jsi nepromrhal, totiž tu část, která jest nám společna, nám všem: statky pozemkové.
- Nemám tedy již nic vlastního?
- Ano, tu zvláštní část darů, kterou náš Otec svolí snad ještě ti udělití.
- Jen na tu myslím; svoluju nemítí než to.
- Pyšný! nebudeš brán v potaz. Mezi námi řečeno, ta částka jest nejista; radím ti spíše, by ses jí vzdal. Jest to ta částka osobních darů, která způsobila tvou první ztrátu; právě tyto statky jsi ihned rozmrhal.
- Ostatních nemohl jsem s sebou vzítí.
- Také je najdeš netknuty. Dostí pro dnešek. Vejdi v pokoj domu.
- To se mi hodí, neboť jsem unaven.
- Pak žehnáno buď tvé únavě! Teď spi. Zítřa matka si s tebou pohovoří.

MATKA

Synu marnotratný, jehož duch, jak tvůj bratr pravil, se ještě vzpíná, nech ať nyní tvoje srdce mluví. Jak jest ti sladko, polo ležícímu u nohou tvé sedící matky, s čelem zabo-

řeným do klína, cítiti její laskající ruku, jak ti sklání tvou vzpurnou šíji.

— Proč jsi mne tak dlouho zanedbával?

— A poněvadž neodpovídáš než slzami:

— Proč plakati teď, synu? Jsi mi navrácen. Očekávajíc tebe, prolila jsem všechny své slzy.

— Ještě jsi mne očekávala?

— Nikdy jsem nepřestala doufati ve tvůj návrat. Než jsem ulehla k spánku, večer jak večer myslela jsem: vrátí-li se dnešní noci, dovede otevřítí dveře? a dlouho jsem usínala. Ráno jak ráno, než jsem se docela probudila, myslila jsem: Ani dnes se ještě nevrátí? Pak jsem se modlila. Tolik jsem se modlila, že ti nezbývalo než vrátiti se.

— Tvoje modlitby vynutily můj návrat.

— Nesměj se mi, moje dítě.

— Ó matka! přicházím k tobě velmi pokorný. Viz, že si kladu čelo níže než tvé srdce! Není již jedné z mých myšlenek včerejších, která nezmarňuje dnes. Sotva chápu u tebe, proč jsem odešel z domu.

— Neodejdeš již?

— Nemohu již odejíti.

— Co pak tě vábilo ven?

— Nechci již na to myslit: Nic... Já sám.

— Myslíš jsi tedy, že budeš šťasten daleko od nás?

— Nehledal jsem štěstí.

— Co jsi hledal?

— Hledal jsem ... kdo jsem.

— Oh! synu svých rodičů, a bratře mezi bratry svými.

— Nepodobal jsem se svým bratřím. Nemluvme již o tom; tu jsem vraceje se.

— Ano; mluvmе o tom ještě: Nevěř, že jsou tak rozdílni od tebe tvoji bratři.

— Mou jedinou starostí ode dneška jest podobati se vám všem.

— Praviš to jako by s resignací.

— Nic není tak únavného, jako zrealisovati svou nepodobnost. Ta cesta mne na konec unavila.

— Pravda, jsi také všecek sestárlý.

— Trpěl jsem.

— Moje ubohé dítě! Bez pochyby tvoje lože nebylo roze-stýláno všechny večery, ani pro všechny tvoje obědy pro-stírán stůl?

— Jedl jsem, co jsem nalézal, a často nebyly to než zele-né nebo zkažené plody, jež si můj hlad bral za potravu.

— Netrpěl jsi aspoň leč hladem?

— Slunce z prostřed dne, studený vítr srdce noci, vířivý písek pouště, houštiny, v nichž moje nohy krvácely, nic ze všeho toho mne nezadržovalo, ale — toho jsem neřekl své-mu bratru — musel jsem sloužiti . . .

— Proč to skrývati?

— Zlí páni, kteří týrali moje tělo, jitřili mou pýchu, a dávali mi sotva čeho pojísti. Tehdy jsem si pomyslíl: Ah! sloužiti, jen aby člověk sloužil . . . Ve snu uzřel jsem dům; vrátil jsem se.

Marnotratný syn sklání znova čelo, jež jeho matka něžně hladí.

- Co hodláš teď?
- Řekl jsem ti to již: přičiníti se, bych se podobal svému staršímu bratru; spravovati naše statky; jak on oženiti se ...
- Snad myslíš již na některou, právě to.
- Oh! buď která buď, od chvíle, kdy ji zvolíš. Učiň, jak jsi učinila pro mého bratra.
- Přála bych si vyvoliti ji dle tvého srdce.
- Nezáleží na tom! moje srdce zvolilo. Vzdávám se pýchy, která mne odvedla daleko od vás. Zřid' mou volbu. Podrobuj se, pravím. Podrobím taktéž svoje dítky; a můj pokus nebude mi se již zdáti tak marným.
- Slyš! jest nyní dítě, jímž by ses mohl již zabývati.
- Co tím míníš, a o kom mluvíš?
- O tvém mladším bratru, kterému nebylo deset let, když jsi odešel, kterého jsi sotva znal, a který přece ...
- Dostí, matko; čím se teď znepokojuješ?
- V němž přece mohl by ses poznati, neboť jest zcela podoben tomu, jímž jsi byl odcházeje.
- Mně podoben?
- Tomu, jímž jsi byl, pravím ti, nikoliv ještě, běda! tomu, jímž jsi se stal.
- Jímž se stane.
- Jímž dlužno ho ihned učiniti. Promluv s ním; poslechně tě snad, tebe, marnotratníka. Vypověz mu dobře, jaké trpkosti byly na cestě; ušetři mu ...
- Ale čeho se tak lekáš při mém bratru? Snad prostě podobnost tahů ...

— Nikoliv, nikoliv; podobnost u vás obou jest hlubší. Znepokojuji se teď o něho v tom, co mne neznepokojovalo zprvu dosti při tobě. Čte příliš a nevybírání si vždy dobrých knih.

-- Jen to jest to?

— Často hnízdí na nejvyšším místě zahrady, odkudž viděti kraj, viš, přes zdi.

— Vzpomínám si. A toť vše?

— Jest mnohem méně u nás než ve dvorci poplužním.

— Ah! a co tam dělá?

— Nic zlého. Ale ne aby navštěvoval dvořáky, nýbrž sprostáky, nás nejvzdálenější, kteří nejsou ani z tohoto kraje. Jest mezi nimi jeden zvláště, který přichází z daleka, který mu vypravuje události a povídky.

— Ah! Pasák prasat.

— Ano. Tys ho znal? ... Aby ho slyšel, tvůj bratr večer jak večer chodí za ním do chléva prasat; přichází jen k obědu, bez chuti, a šaty plny zápachu. Napomínání nic nepomáhá; donucování se vzpírá. Některá jitra na úsvitě, dříve než kdo z nás vstaneme, běží a provází až k vratům tohoto pastevence, když vyhání své stádo.

— On přece ví, že nesmí odejít.

— Tys to věděl také! Jednoho dne unikne mi, jsem si tím jista. Jednoho dne odejde ...

— Nikoliv, promluví s ním, matka. Netruď se.

— Od tebe, vím, vyslechne mnoho věcí. Viděl jsi ho, jak na tě hleděl první večer? Jakým půvabem tvoje hadry se stkvěly! potom purpurové roucho, jímž tě otec oděl. Obá-

vám se, aby si jich ve svém duchu nemátl, a aby tím, co ho tady přitahuje, nebyl nejprve hadr. Ale tato myšlenka nyní se mi zdá pošetilou; neboť posléze kdybys, milé dítě, byl předvídal tolik bídy, nebyl bys nás opouštěl, vid' že?

— Nevím již, kterak jsem tě mohl opustiti, tebe, milá matka.

— Nuže! všechno to mu pověz.

— Vše to mu povím zítra večer. Polib mne teď na čelo, jako když jsem byl malým dítětem a když jsi mne uspávala. Jsem ospalý.

— Jdi a vyspi se. Pomodlím se za vás za všechny.

ROZHOVOR S MLADŠÍM BRATREM

Vedle světnice marnotratníkovy jest světnice ne těsná s holými stěnami. Marnotratník s lampou v ruce přistupuje k loži, na němž jeho mladší bratr odpočívá s obličejem obráceným ke zdi. Začíná šeptem, aby spí-li dítě, nevyrušil ho ze spánku.

— Rád bych s tebou mluvil, bratře.

— Co ti v tom překáží?

— Myslel jsem, že spíš.

— Nepotřebujeme spáti, bychom snili.

— Ty jsi snil; o čem pak?

— Co tobě na tom záleží? Nerozumím-li již ani já svým snům, ty mi jich, myslím, nevysvětlíš.

— Jsou tedy velmi subtilní? Kdybys mi je vypravoval, pokusil bych se.

— A což ty vyvolil jsi sobě svoje sny? Moje jsou, čím chtějí býti, a svobodnější než já ... Co zde míníš dělati? Proč mne vyrušuješ ze spánku?

— Ty nespíš, a budu s tebou mluvití sladce.

— Co mi máš říci?

— Nic, přijímáš-li to tímto tónem.

— Tedy s Bohem.

Marnotratník jde ke dveřím, ale postaví na zemi lampu, která již jen slabě osvětluje jizbu, potom, vrátiv se, posadí se na pelest lože a v stínu zdlouha hladí odvrácené čelo dítěte.

— Odpovídáš mi tvrději než já kdy odpovídal tvému bratru. A přece i proti němu jsem protestoval.

Vzdorné dítě prudce se vztyčí.

— Pověz: poslal tě bratr?

— Nikoliv, malý; ani on, ani naše matka.

— Ah! Ty bys nepřišel sám od sebe.

— Ale přicházím přece jako přítel.

Na polo pozdvižen na svém loži, jinoch hledí upřeně na marnotratníka.

— Kterak některý z našich dovedl by býti mým přítelem?

— Jsi na omylu s naším bratrem ...

— Nemluv mi o něm! Nenávidím ho ... Celé mé srdce se proti němu bouří. On jest příčinou, že jsem ti odpověděl tvrdě.

— Kterak to?

— Že bys nerozuměl?

— Nu pověz aspoň...

Marnotratník kolébá svého bratra k sobě, a již jinoch se poddává:

— Večer tvého návratu nemohl jsem usnouti. Celou noc jsem přemítal: Měl jsem ještě druhého bratra a nevěděl jsem o tom... Právě proto moje srdce flouklo tak silně, když ve dvoře domu uzřel jsem tě, jak přicházíš oděn slávou.

— Běda! byl jsem oděn tehdy hadry.

— Ano, viděl jsem tě; ale již slavného. A viděl jsem, co učinil náš otec: navlekl ti na prst prsten, prsten, jakého náš bratr nemá. Nechtěl jsem se nikoho vyptávat o tobě; věděl jsem jen, že jsi se vracel z velmi daleka, a tvůj pohled u stola...

— Byl jsi na hostině?

— Oh! vím dobře, že jsi mne neviděl; po celý oběd díval jsi se do dálky ničeho nevida. A druhý večer hovořil jsi s otcem, to bylo dobře, ale třetí...

— Dopověz.

— Ah! jen jedno slovíčko lásky kdybys mi byl řekl!

— Čekal jsi mne tedy?

— Tolik! Myslíš, že bych se tak byl hněval na našeho bratra, kdybys byl s ním nebyl rozprávěl a tak dlouho ten večer? Co jste si jen povídali? Víš dobře, podobáš-li se mi, že nemůžeš míti s ním nic společného.

— Vážně jsem mu křivdil.

— Opravdu?

— Aspoň otci a matce. Víš, že jsem utekl z domu.

- Ano, vím. Jest tomu dávno, vid' že?
 - Skoro když jsem byl ve tvých letech.
 - Ah!... A tomu říkáš tvoje křivdy?
 - Ano, to byla moje křivda, můj hřích.
 - Když jsi odcházel, cítil jsi, že konáš zlé?
 - Nikoliv, cítil jsem v sobě jakoby povinnost odejít.
 - Co se tedy přihodilo od té doby, by se změnila tvoje pravda tehdejší v blud?
 - Trpěl jsem.
 - A právě to tě přimělo k slovu: křivdil jsem.
 - Nikoliv, přesně ne: to mne přimělo uvažovati.
 - Dříve jsi tedy neuvažoval?
 - Ano, ale můj chabý rozum dal se zmoci mými žádostmi.
 - Jako později utrpením. Takže dnes přicházíš... přemožen.
 - Nikoliv doslova; jest mi vše lhostejno.
 - Na konec vzdal jsi se býti tím, čím jsi chtěl býti.
 - Čím moje pýcha mne přesvědčovala býti.
- Jinoch na chvílku zmlká, potom prudce zavzlyká a křičí:
- Bratře! jsem ten, jímž jsi byl odcházeje. Oh! pověz: nepotkal jsi tedy než klam a mam na cestě? Vše, co cítím zvenčí, rozdílného od toho, co jest zde, není tedy než přelud? všechno, co cítím v sobě nového, jen bláznovství? Řci, co jsi potkal zoufalého na cestě? Oh! co tě přimělo k návratu?
 - Svobodu, které jsem hledal, ztratil jsem; zajatec, byl jsem donucen sloužiti.
 - Já jsem zajatcem tady.

— Ano, ale sloužití špatným pánům; tady ti, jimž sloužíš, jsou tvoje rodiče.

— Ah! sloužití, by se jen sloužilo! Což nemáme svobody vyvoliti si aspoň porobu?

— Doufal jsem tak. Jak také daleko mne mé nohy nesly, kráčel jsem jako Saul, když stíhal své oslice, za svou žádostí; ale kde jeho čekalo království, já bídu našel. A přece...

— Nezbloudil jsi cestou?

— Kráčel jsem, kam mne oči nesly.

— Jsi tím jist? A přece lze objeviti jiná ještě království; a země bez krále.

— Kdo ti to řekl?

— Víím to. Cítím to. Zdá se mi již, že tam panuji.

— Pyšný!

— Ah! ah! právě to ti řekl náš bratr. Proč ty mi to opakuješ? Že jsi sobě nezachoval této pýchy! Nebyl by ses vrátil.

— Nebyl bych tě pak mohl poznati.

— Ano, ano, tam dole, kde bych se byl k tobě připojil, byl bys mne uznal svým bratrem; ba zdá mi se ještě, že jen proto, bych tě znovu našel, odcházím.

— Že odcházíš?

— Nepochopil jsi toho? Nedodáváš mi odvahy ty sám, bych odešel?

— Rád bych tě ušetřil navracování; ale ušetřuje tě odchodu.

— Nikoliv, nikoliv, toho mi neříkej; nikoliv, to není to,

co chceš říci. Ty též, není-liž pravda, jako dobyvatel jsi odešel.

— A právě tím tvrdší se mi zdála poroba.

— Proč jsi se tedy podroboval? Byl jsi již unaven?

— Nikoliv, ještě ne; ale pochyboval jsem.

— Co tím míníš?

— Pochyboval jsem o všem, o sobě; chtěl jsem se zastaviti, připoutati se posléze někde; pohodlí, jehož mi sliboval onen hospodář, zlávalo mne ... ano, cítím to dobře teď; podlehl jsem.

Marnotratník sklání hlavu a skrývá svůj pohled do dlaní.

— Ale zprvu?

— Kráčel jsem dlouho velikou nezjařmenou zemí.

— Poušť?

— Nebyla to vždy poušť.

— Cos tam hledal?

— Ani sám již tomu nerozumím.

— Vstaň s mého lože. Pohleď na stůl v hlavách postele, tam u té roztrhané knihy.

— Vidím rozkrojené granátové jablko.

— Pasák sviní mi je přinesl onehdy večer, po třídní vycházce.

— Ano, toť divoké granátové jablko.

— Víím to; jest trpkostí skoro odporné; přece však cítím, že kdybych měl dosti žízně, kousal bych do něho.

— Ah! mohu ti to tedy nyní říci: právě žízně jsem hledal v poušti.

— Žízně, kterou jen tento neslazený plod zahání...

- Nikoliv; ale vzbuzuje lásku k této žízni.
- Víš, kde ho trhati?
- V malém opuštěném sadě, kam se odtud dorazí na večer. Žádná zeď neodděluje ho již od pouště. Tekl tam potok; několik polozralých plodů viselo na větvích.
- Jaké plody?
- Tytéž jako plody naší zahrady; ale divoké. Bylo velmi horko celý den.
- Poslyš; víš, proč jsem tě očekával dnes večer? Proto, že před koncem noci odcházím. Této noci; této noci, než pobledne... Opásal jsem si bedra, přistrojil jsem si na tuto noc sandály.
- Jakže, čeho já nemohl dokázat, ty že vykonáš?...
- Prorazil jsi mi cestu, a myšlení na tebe bude mne podporovati.
- Mně tebe obdivovati; tobě zase mne zapomenouti. Co si vezmeš s sebou?
- Víš dobře, že nezletilý nemám dílu na dědictví. Odcházím s prázdnou.
- Tím lépe.
- Co pak vidíš na křižovatce?
- Zahradu, kde jsou uloženi naši zemřelí příbuzní.
- Bratře... (a jinoch, vstav s lože, klade marnotratníku kolem krku své paže, tak něžně, jak něžný jest jeho hlas)
- Pojď se mnou.
- Nech mne! Nech mne! zůstanu těšiti naši matku. Beze mne budeš statečnější. Jest již čas. Nebe bledne. Odejdi bez hluku. Nuže! obejmi mne, mladý můj bratře: odnášíš

všechny moje naděje. Budiž silen; zapomeň na nás; zapomeň na mne. Kéž by ses mohl nevraceti ... Sestup tiše. Podržím ti lampu ...

— Ah! dej mi ruku až ke dveřím.

— Dej pozor na schodech v podjezdu ...

Z vitraje Sv. Gervase a Protase v kathedr. mansské,
XII. stol.

NEJSLIBNĚJŠÍ KVĚT NAŠÍ NADĚJE

Život se skládá ze samých překvapení, sice není životem. Jen střídáním podivu na podiv obnovuje se v člověku krev a dech. I Svatí v Nebi jsou jen tím věčně blaženi, že nevycházejí z úžasů nad divy velebnosti a moci Boží, jichž znovu a znovu zakoušejí. Bylo by tedy dobrým znamením, když při našem vydávání knih každá nová kniha přinesla nám nové překvapení. Ale bývají to podivná překvapení: čekáme, jaké vzrušení kniha způsobí, s jakou radostí a okázalostí bude uvítána, jaký nový život vleje do duší, jaké ovoce zplodí, a zatím nic. Jako by jí nebylo; několik lidí ji přečte a jdou dále svými nudnými koleje. Fiasko. A vyjde jiná kniha. Čeká se s jistotou, že vyšlehne nadšení, že dílo půjde z ruky do ruky a co nevidět bude rozebráno. A nové překvapení, nové fiasko. Vydávají se další, a takové, že jest nemožno, aby každý, v kom ještě jiskra života, nestrhal všech svých pout a s chvatem nevykročil na cestu k Absolutnu, a hle, nic se nehne. A knihy ne jednoho rázu, ale z tak rozličných oblastí, že není záliby a vášně, pro kterou by se za tu dobu nebylo ukázalo něco nenadálého a rozkošného. Vše selhávalo. Tedy překvapení na překvapení.

Ale poněvadž člověk všemu zvyká, i my jsme si navykli tomuto chodu věcí, že už bez zvědavosti po účincích pra-

cujeme od knihy ke knize, jako by nám ani nenáleželo ptáti se po něčem a jako by nás už nic překvapiti nemohlo. Takový však stav byl by znamením, že už nám odzvonilo, že ponenáhlu spějeme k dokonání. A to se přece nezdá, to ani z daleka se nepodobá, a máme o tom jistoty. Jest tedy třeba, aby přišlo, co by bylo překvapením, a překvapení jest možno už jen takové : že některá kniha náhle rozvlní hladinu duší, vzbudí podiv, který se bude šířiti a stupňovati, že kniha ta, nejdříve poznaná jen od některých blízkých a od nich jiným s chvalami ohlašovaná, bude ze zvědavosti vyhledávána, brzy však s účastí, která vzplane v obecné nadšení, že každý ji bude chtíti, že záhy bude rozebrána a v novém vydání očekávána ; a zatím že v duších mocně klíčiti bude a poroste símě četbou její zaseté. A že na tomto vítězství nebude dosti : že bude poplávka i po jiných knihách, vyšlých z téže dílny, kteráž rázem získá si obecné důvěry a horlivé účasti a přízně.

A kniha taková, o které se víc než podobá, že tohoto vítězství dobude, právě vychází. Jest to knížka i mezi neobyčejnějšími zcela neobyčejná. Není dílem umění básnického nebo výpravného, jakkoliv všemi krásami nejlepších knih oplývá. Jest to veliké zjevení toho, čeho každý tak zoufale pohřešuje, čeho s bolestným úsilím a marně hledá, Vysvobození z osudného stavu, do něhož se každý dostal a v němž ti, kteří nechtějí se s ním smířiti, beznadějně úpějí, jest to veliká zvěst Spáasy, která už se zdála nemožnou, jest to uvedení do pravého, skutečného Ráje. Jak tedy netušiti velikých opojných radostí, jaké toto dílo

způsobí? A bude také zkumadlem: buď s nejvyšší radostí se pozná tato Záchrana a přijme se, nebo se nepozná a nepřijme — a potom záchrany pro celek už není.

Jest to knížka blahoslaveného Ludvíka Marie Grigniona z Montfortu *O pravé pobožnosti k Panně Marii*.

My křesťané máme knihu, v níž všechna moudrost a všechno učení jsou uloženy tak dokonale, že nic jiného a nového již získati nemožno: *Písmo Svaté*, slovo Ducha Svatého. Z knih jiných, které mnoho ovoce přinesly, zejména jedna vyniká nade všechny, Tomáše Kempenského *Následování Krista*, knížka uznaná za nejlepší rukověť pro život a právem nazvaná „zlatou“. Ale řekněme si, jaké jest nyní, a dlouhé doby již, ovoce z čtení Písma Svatého? Čtou je nevěřící, čtou je protestanté; čtou je katolíci, kterým dostává se ze svátostí milosti a světla k poznání pravdy. Čtou je i s opravdovými úmysly, a přece slovo Boží, sami to s lítostí uznávají, nezapouští do nich kořenů, zůstávají prázdni, jejich život se nemění a běží smutnými kolejami, jež nikam nevedou. A kolik z těch, kteří velebí knihu Kempenského a denně z ní váží, přibližuje se k Ježíši Kristu? — Od poznání ke skutkům, k životu, jest daleko, a zvláště nynějšímu pokolení chybí tato spojnice. Poznání by i bylo, ale není umění, jak svůj život zříditi. A kdyby i bylo toto umění, vůle jest velmi slabá, že nic nevykoná. Naše přirozenost jest proti jiným dobám sešlá a mdlá, a mnoho se nám nedostává k úplnosti člověka i dle řádu přirozeného. Síly a schopnosti vrozené.

kterých nabývá člověk již v lůně matčině, jsou v nás chabé, jsme jako nedoplození, nedochovaní. A abychom sil těch získali, bylo by třeba nějakého mateřství, které by nás znovu přijalo do svého lůna, tam nás živilo a dochovalo, a potom znovu nás porodilo dokonalé na svět. A abychom nezoufali, jest i toto možno. Jest předivná Matka, která nás může přijmouti do svého lůna, chovati nás v něm, síliti tam naši přirozenost a doplniti hojně, čeho se jí nedostává, a potom, až by nás zrozené odkojila, ošatila a ozdobila, přivésti nás zdravé a silné před Pána, abychom nově přijali jeho Zákon a vyvolení za dokonalé syny Boží a dědice Království. Tuto všemohoucnost má panenská Matka Boží MARIA. Nic dokonalého nemůže se zroditi na zemi, co by nevzešlo z jejího lůna. Ani Ježíš Kristus Bůh nemohl se zroditi na svět jinak než z ní. Maria obnovila pokolení lidské jednou, Maria obnovuje je vždy, a zejména v době zkaženosti a zrudnosti nynější jen Maria může lidi obroditi. A Maria přichází. Přichází tato předobrá Matka, jejíž srdce láskou puženo neodolá, aby se dítek hynoucích neujala, i když na ni tak nevděčně zapomněly. Našel se její služebník a syn, který takové důvěrnosti u ní došel, že mu odhalila veliká tajemství své slávy a moci a zjevila mu návod, jak by synové lidští, těžce a marně zápasící o to, aby se přiblížili k Bohu, snadno se stali pravými a dokonalými učeníky Ježíše Krista. Ludvík Maria Grignion z Montfortu jest tímto zvěstovatelem obnovy skrze Marii, nového pokolení synů Božích. Knížka, v níž tento návod zjevuje, jest vskutku

diktována Nejsvětější Pannou. Že to jest dílo zcela neobyčejné, pozná každý, v kom ještě jiskra lásky, po prvních stránkách, jež přečte; srdce jeho bude se rozšiřovati, duše probuzená občerstvujícími nebeskými vůněmi začne z hluboka dýchat, rozproudí se v srdci život, vzplane láska, oči se otevrou a rozptýlením chmur a mrákot uzří zázrak všeho stvoření, převelebnou Pannu a Paní, Matku živých; v extasi a slzách lásky a radosti pozná v ní člověk svou pravou Matku, dárkyni Života, a nebude míti jiného myšlení, než jak by se jí na vždy zasvětil. A toho Maria si žádá: aby se jí člověk dokonale svěřil. A návod, který k tomu blahoslavený Grignon dává, jest vskutku takový, že žádného smutku, žádné nesnáze se nepocituje. Jest to věru návod pro děti, pro takové slabé, kteří sami nic nemohou a neumějí, kterým nic se nedaří a kteří vše, co by začali, sami zkazí. Maria však sama všecko vykoná s těmi, kteří se jí dají. Jaké to radostné odevzdání!

Knížka však netoliko jest návodem pro potřebu duší, jest zjevením nepoznaných dosud velikostí Mariiných a zároveň Evangeliem jejího království, které proročtí duchové ode dávna věstili a očekávali a na jehož blízké příští tento vyvolený Apoštol připravuje.

Ale každé dílo, které má něco velikého způsobiti a bohaté ovoce přinést, nejdříve zakoušívá všech protiventví, nejdříve zemře a shnije v zemi, aby potom znenadání vybuchelo s květy a plody. Dílo Grignonovo již podstoupilo tyto zkoušky, a dle nich možno souditi, jak skvělé vzejde

z něho ovoce. Již missionářství jeho bylo nepřetržitě mářeno; byl umlčován a trestán představenými, od biskupů vyháněn z diecézí, pranýřován a interdikty stíhán, že zavádí svévolné novoty, za blázna vyhlášován. A rukopis tohoto jeho traktátu zahrabán byl po jeho smrti v klášteře, který později byl opuštěn a pustl, a na teřící listy jeho vzali si právo červi. Jak snadno bylo, aby zaprášený neokázalý ten sešit byl s jinými papíry vymeten a spálen. A dosti dlouho trvala tato hra osudu. Teprve roku 1842 byl „náhodou“ objeven. Jeden missionář z tovaryšstva Mariina hledaje tam v knihovně knihy, z níž by si připravil kázání, našel onen rukopis, a přečet několik stránek postřehl, že to něco zvláštního. Již po stylu bylo poznati, že to spis Grignonův, a srovnáním písma se to zjistilo. Šťastný kazatel, který takovou předlohu si našel! — Všem křivým pověstem o svatém muži a obavám a pochybnostem o jeho spisech rázem učinila konec Apoštolská Stolica, zavedši o něm kanonický process, a r. 1888 byl tento mimořádný světec, apoštol Ducha Svatého a jeho božské Choti, od Lva XIII. prohlášen blahoslaveným.

Nyní k našemu vydání! Knížku měli jsme přeloženu již před několika lety. Což tedy, že tak dlouho nevycházela? Věděli jsme přec, co v ní jest, a nijak jsme nemínil, aby čekala a ustupovala jiným. Což tedy, že tolik jiných bylo vydáno a na tuto pořád nedocházelo? Sami nevíme, co vše tomu překáželo. Možná že doba nebyla taková, aby tato kniha Mariina byla důstojně a slavně přijata. Posléze byla jí podivně proražena cesta: dově-

děla se o ní ušlechtilá přítelkyně, které už od počátku Studia za mnoho lásky a pomoci jsme vděčni; poznala, co dílo to znamená, a uviděla pro sebe velikou ctí, kdyby knížka ta vyšla jejím přispěním a přičiněním, a že kdo se takového Bohu žádoucího díla přichytí, jako na okřídleném voze bez námahy a lacino se sveze k pahrbkům věčným. Neměla stříbra uloženého, ale doufala, že Pán jí tak požehná v hospodářství jí svěřeném, aby vše k vydání knihy mohla vzít na sebe, aby nic ze slávy té jí neušlo. A jako by kniha byla čekala na tuto službu; na její zásáhnutí dostala se do tisku. Než hle, jak Pán navštívil naši přítelkyni na znamení, že se mu její úmysly zalíbily. Navštívil ji nejdříve zkouškou. Nedlouho po tom, co začala na ten úmysl hospodařiti, náhle zachváčena byla těžkou nemocí; a nezůstalo na té, ale přidávala se rychle nová a nová, horší a horší, všecka ústrojí byla zničena tímto vírem a varem neduhů a zápalů, tak spolu sdružených, že lékaři byli s léky i operačními úmysly v koncích; léčení jednoho ústrojí bývalo by bylo zničilo druhé. A tak za tohoto těžkého zápasu byli jen svědky a počítali minuty jejího života. Ale aby se ukázalo, že to jest od Boha, který „sám usmrtí a obživí, raní a uzdraví,“ Pán přikázal nemocem, a utišily se, a ona vstala a posluhovala Jemu, čerstvější než před nemocí. — Nyní jejím přičiněním kniha jest dotištěna a vydána.

Vydána ke cti Nejsvětější Panny Marie a Jí věnována. V knížce toto psáno není, ale zde to ohlašujeme, protože to má smysl praktický. Knížka totiž jest tím darována

všem, kteří si jí přejí; všechny výdaje její jsou zaplacený, máme ji „čistou“ na skladě, abychom ji dali každému, kdo přijde. (Tak ostatně jest jedině důstojno a čestno vůbec pro knihy, jakožto věci vznešené, věci lásky, pojítka lidí v jednu duchovní rodinu.) Nijak se tedy netřeba pozastavovati těm, kteří nemají z čeho utrhnutí, jichž radost z knihy byla by zkalena potem výkupného, jež by měli dáti. Ani tehdy, když by chtěli knížek více, pro ty, v jichž rukou by je rádi viděli.

Pojďte tedy, přátelé, známí i neznámí, a berte. Zde bělostný chléb, med a mléko ze Země Zaslíbené. Všem dostane se v slavné hojnosti, a nasycení jest tak blažené. Ovšem, kdo není v nedostatku, ten jistě sám ochotně přinese v oběť peníz, a dobré váhy, z radosti a vděčnosti za takový dar. Čekají i jiné knihy dobré, aby se jim pomohlo, a ani náš Blahoslavený nebyl by ve své svaté skromnosti přivolil, aby jeho dílo se vydalo a zaplaceno bylo, zatím co jiní Otcové a Svatí, věkem i důstojností starší, a kteří i jemu byli otci a učiteli, měli by čekat na vydání nebo nečestně váznouti v dlužích.

Ale na jednu shodu, že zrovna letos knížka vychází, nesmíme zapomenouti. Už po všecek čas Dobrého Díla pozorujeme při práci podivné nenadálé shody*. A tak

* Když nám z fiskárny byla dodána knížka „Život Beethovenův“, maně jsme zjistili, že to byl právě výroční den smrti Beethovenovy, a den, kdy knížka byla připravena k rozeslání, byl výročím jeho pohřbu. „Život Melanie“ byl dotištěn v den narození Melaniina, 7.

i při této knížce. Když byla vzata do sazby, zjistilo se toto: letošního roku jest *DVOUSTÉ VÝROČÍ blažené smrti Grigniona z Montfortu*, neboť povolán byl k své Královně 28. dubna 1716. Když o stém výročí nikdo u nás o Grignionovi a jeho díle nevěděl — tehdy se probouzelo modlářství, řečené Literatura — božská Prozřetelnost připravila mu oslavu k tomuto druhému, vzbuzujíc v nás touto vítanou shodou radostné tušení, že dílu jest požehnáno a že opravdu sklídí bohaté ovoce.

A věru ani nezbývá, jak jsme pravili, než buď čekati tohoto vítězství nebo vůbec se vzdáti naděje. Millions národa už jsou odsouzeny ke zhoubě, neboť v těch už nebylo čeho hledati. A chtějí-li ti zbytkové, ti, kteříž i když obraz Boží v sobě porušili, aspoň podobenství člověka si udrželi, zachovati se a zploditi nové pokolení, vrátí se kajicně k této jedině Ochránkyni a prositi jí budou, aby Ona ujala se vlády v této zemi zmatku a zpuštění.

Na Bílé Hoře zvítězila MARIA. Její kaple tam, s Jejím milostným obrazem, jest jediným pravým pomníkem bělohorským. Ona, věrnými vzývána, zachránila národ český, davší se slepě do rukou ožralé chásce poněmčilých luteránských pánů, kteří by byli dokonali dílo zkázy. Ale sí-

listopadu. Kniha „Axel“ byla nám úplná dodána na svatého Ludvíka Tolosánského, dne 19. srpna. Obrátili jsme se na přítomného kněze, aby za autora, jemuž by užitek z díla náležel, sloužil Mši svatou. Kněz ptá se mimochodem, kdy Villiers del 'Isle Adam zemřel. Hledáme; zemřel dne 19. srpna 1889. A takové zarážející „náhody“ tak se kmitají napořád, že už ani se neví, zda se jim diviti.

mě Obludy brzy klíčilo a rozplozovalo se znovu, a do naší doby národ vypsěl v pýše a zároveň podlosti až k tomu, aby Bůh netrpěl na tváři země, zvlažené krví svatých, plemene tak šeredného. Přede dvěma lety, když se chystaly oslavy Jana Husa, pravili jsme, že Bůh nedopustí té strašné úrovně, aby vedle sochy Jeho Matky stál pomník bludaře, trofej vzpoury; že na to nedojde, kdyby tam už Husa i vytahovali. A došlo na to; přece tam byl postaven. Kdosi se smál, že jsme špatnými proroky. Ale vizme, jak se daří národu, jak zejména Praze, od té doby! Ať teď vůdcové národa vyjdou ze svých skrýší a obstoupí svého mučeníka a vzývají ho o záchranu, a ať ukáže svou moc zázračným nasycením kručících žaludků a zapuzením béd, které teprve právem se čekají. — Dokud v národě se nevznítí znovu energie aspoň tolik, aby s opovržením zničil takové symboly své pýchy a hlouposti, a dokud s rázností, jakou mívali Čechové, „mužové potměšilí“, kčinům všelijakým, nezavíjí se svých nynějších konšelů, Bůh nemůže naň popatřití a vysvoboditi ho. Dotud „bude zůstaven sám sobě.“

MARIA si v zemi české oblíbila a našim svobodným otcům bývala Královnou a Matkou, která jim oslazovala a zažehnávala jejich trudy, posvěcovala je a obdařovala nebeským blahem. Jaký asi býval v dobách jarních pohled s Nebe na tuto zemi: zelené háje, zářící lučiny, stromoví v květu, stříbrné pruhy řek, všude zpěv ptactva, a po všem tom kraji lučinami i vesnicemi i lesy vinou se bílé i pestré živé stuhy, jsou to družiny poutníků; potkávají se, křižují, províjejí, jako jediný tajemně pořádaný volný rej, hlaholící

písněmi a modlitbami. Jedni putovali, druzí zraky a myslmi provázeli putující a pozdravovali je. Doma zůstávali jen někteří, by udržovali oheň v krbech, srdcích domů, jichž modravý kouř byl též modlitbou, vinoucí se k Nebi . . .

Doba osvícenská a moderní nezničila kultu Mariina; učinila něco horšího, přizpůsobila jej k svému božství. Oproti milostným obrazům vytvořeno množství hrozných živnostnických soch, zřízeny unylé májové pobožnosti s žárovkami a tuctovými řečmi prázdných kazatelů, svatá místa Mariina zhanobena agitačními a pobožnostními sjezdy. K Marii Panně hlásí se jakožto domácí lidé, kteří jsou Církvi jen k hanbě, a růžence modlí se na konejšení výčitek svědomí, když se byl Chof Mariin, Duch Svatý, dávno zapudil. — Maria vidouc předem tuto zvrhlou dobu, prolévala hořké slzy a studem skrývala svou svatou tvář do dlaní. Trpí se svým Synem, a nejvíce od svých, kteří falešnými pobožnostmi ji zhanobují.

Ale jest nám dána naděje. „Země promění se v poušť,“ oznámeno jest Svatou Pannou. To tehdy, až Bůh ranami, z nichž první už doléhají, očistí zemi a *zvláštním činem své spravedlnosti i milosrdenství* v záhubu vydá všecky zlé. Tehdy „*nastane pokoj, smír Boha s lidmi; Ježíši Kristu bude se sloužiti, jemu se budou klaněti, jej oslavovati.*“ Nemá prý se nyní psáti o Tajemství La Salettském. Nepíše se. Ale poněvadž mlčeti se nesmí, hje, odkud přichází jeho hlasatel a osvětlovatel: z doby ode všech pout opatrnosti už svobodné, z minulosti a z věčnosti. Již před dvěma sty lety Grignon z Montfortu vidí

a vítá nové Apoštoly, které na La Salettě připovídá Maria, Apoštoly Posledních Dob. To budou též apoštolové království Mariina. Jejich příchod nebude ještě příštím toho království, ale Církev bude obrozena a posilněna k největšímu zápasu, který ji očekává, k utkání s Antikristem. Utkání to bude třetí hodinou Velikého Pátku Historie; bude to doba úplného zatmění a Církev bude se míti za zničenu. Po Pátku však, jenž zakončí se potopou vody a ohně, který „stráví všecka díla lidské pýchy“, přijde ještě jeden den týdne Historie, Sobota. Sobota jest den zasvěcený Marii. A to bude onen požehnaný věk, věk Mariin, tak všemi svatými očekávaný, a o němž tak určitě mluví blažený Grignion. Tehdy teprve bude Maria náležitě poznána a ctěna, za všechny doby předchozí. Její pokora si vyžádala na Bohu toto oddálení její oslavy na zemi až na dobu poslední. Tehdy „*vše bude obnoveno, Bohu se bude sloužiti a Bůh bude oslavován.*“ To bude ono Tisíciletí v Apokalypse oznámené, „sobota rozkošná“, a bude přípravou na druhé příští Ježíše Krista, jenž takto přijde zase skrze Marii na zemi, na Neděli Letnic, kdy lidstvo oslavené převedeno bude z času do Věčnosti.

A až do té doby bude čtena, a vždy s živějším pochopením a větším ovocem, knížka blahoslaveného Ludvíka Marie Grigniona z Montfortu.

Antonín Ludvík Stříž

V měsíci růžencovém, 1916.

MARCEL SCHWOB
DŘEVĚNÁ HVĚZDA

Alain byl vnukem staré uhlířky ve hvozďě.

Ve starém tom hvozďě bylo méně cest než mýtín; okrouhlé palouky střežené vysokými duby; jezera nehybného kapradí, nad nimiž se vznášely větve, křehké a svěží jako prsty žen; společnosti stromův těžkých jako pilastry a shloučených, by šeptaly po věky své poradý listím; úzká okna větvoví, jež se otvírala na okeán zeleni, na němž se chvěly vonné stíny a kruhy bělostného zlata slunečního; čarovné ostrovy růžových vřesův a řeky kručinek; mřežování svitův a temnot; veliká přirozená prostranství, ze kterých vystupovaly, třesouce se zimou, mladé sosny a děfinské doubky; ložiska zrzavého jehličí, v nichž omšené rozsochy starých stromův jako by byly zabořeny do polou lýtek; kolébky veverek a hnízda zmijí; tisícové zachvívání hmyzu a flétnové zvuky ptákův. V parnu bzučel hvozď jako velikánské mraveniště; a po dešti podržoval jakýsi svůj déšť, zdlouhavý, zasmušilý, umíněný, který přšel z jeho vrcholkův a smáčel jeho opadané listí. Měl svoje odychování a svůj spánek; časem chrápaval; časem zmlkal, všecek něm, všecek tich, všecek nastražen, bez jedno-

ho zašelestění hadova, bez jednoho trylku pěnice. Čeho vyčkával? Nikdo nevěděl. Měl svoji vůli a svoje choutky: neboť vyrážel zcela přímo linie bříz, jež slídily jako povodci; potom míval strach a zastavoval se, by se tetelil někde v koutku pod houštinou osyk; stoupal též jednou nohou na pokraj, až na planinu, ale nezůstával tam valně dlouho a prchal znovu studeným děsem svých nejvyšších a nejhlubších kmenovin až do noci svého středu. Snášel život zvířat, a zdá se, že jich ani nepozoroval; ale jeho pně, nepoddajné, vzdorující, rozvětvené jako ztuhlé blesky vyrazivší ze země byly nepřátelské lidem.

Přece však nikterak neměl záští k Alainovi; zatajovalť mu nebe. Dlouho to dítě nepoznalo jiného světla než kalnou mléčnou nazelenalost vzduchu; a když přišel večer, vídal, jak milíř červiví rudými body. Milosrdný starý hvozd nedovolil mu patřiti na vše to zlato a stříbro, jež královsky rozsypává nebe noci. Žil tak u dobré ženy, jejíž obličej, zbrázděný jako kůra, ustálil se v neproměnných liniích odpočinku života. Pomáhal jí, když sekala větve, když je snášela do milířův, posýpala ty kopečky hlinou a rašelinou, když bděla nad ohněm, by hořel mírně a zvolna, když přebírala kusy a kupila v černé hromady, když plnila měchy nosičům, jichž tváře bylo málo viděti ve tmě listí. Za to se kochával naslouchaje v poledne žvatlotu haluzí a zvířat, spě pod kapradím za vedra, sně, jak jeho babička jest zkrouceným dubem nebo jak starý buk, který se vždy díval do dveří chaloupky, strojil se skrčiti a jíti na polívku; pozoruje na zemi trvalé prchání neuchopitelné mince slunce; uvažuje,

že lidé, jeho babička a on nejsou zelení a černí jako hvozd a uhlí, dívaje se, jak vře masný hrnec a číhaje, až bude nejlépe voněti; ponořuje svůj kamenný žbánek do vody, aby mu žblunkal, do rybníčka, který se schoulil mezi tři okrouhlé skály; hledě, jak u paty jednoho jilmu vyráží ještěrka jako světelný, vlnitý a plynulý výhonek a v dolíku plecí téhož jilmu jak bubří masově hořící hřib.

Taková byla léta Alainova ve hvozdě ve snivé dřímotě dní a v dřímavých snech nocí a měl jich už deset.

Jednoho podzimního dne se strhla veliká bouře. Všechny kmenoviny burácely a praštěly; trystající kopíčka deště znova a znova se hrouzila do spleti větví; nárazy větru vyly a vířily kolem dokola sněžných hlav dubů; mladá oblana úpěla, stará bědovala; bylo slyšeti, jak stená věkovité srdce stromův a některé z nich byly zasaženy smrtí a padly ztuhlé, strhše kusy ze svého slemene. Zelené tělo hvozdu leželo rozsekáno u svých zejících ran, a těmito bolestnými střílnami vnikalo do jeho útrob zděšeného stínu hrozné světlo nebe.

Tohoto večera spatřilo dítko zarážející věc. Bouře prchla dále a vše zase oněmělo. Zakoušelo se jakési pokojné slávy po dlouhém boji. Když Alain si šel nabrat do misky vody ze skalního rybníčku, zpozoroval tam trsy jisker, jež se třpytily, třásly, takřka se smály ledovým smíchem v tomto přírodním zrcadle. Zprvu myslel, že to jsou ohnivá místečka jako ta, jež se blýskávala v uhlí milířův: ale tahle ho nepálila do prstův, unikla mu pod rukou, když je chytil, houpala se sem tam, potom se zase vracela a umíněně

se třpytila na témž místě. Byly to ohníčky studené a vysměvačné. A Alain viděl, jak se prostřed nich houpe obraz jeho tváře a obraz jeho rukou. Tu obrátil oči do výše.

Velikou chmurnou ranou v listoví spatřil zářné prázdno nebe. Hvozd ho už nechránil a Alain pocítil jakoby hanbu nahoty. Neboť z hloubi tohoto nesmírného modravého průseku tak dalekého svítilo se mnoho neuprosných oček, bodův ostře pronikajících očí, mžikání jisker, zrovna tříšť paprskův. Tak Alain poznal hvězdy, a jakmile je poznal, zatoužil po nich.

Přiběhl ke své babičce, jež se kutala zamyšleně v milíři. A když se otázal, proč skalní louže zrcadlí tolik světélek, jež se chvějí mezi stromy, babička mu řekla:

„Alaine, to jsou krásné hvězdy nebeské. Nebe jest nad hvozdem a ti, kdo žijí na planině, vidí je stále. A každou noc Bůh rozsvěcuje na něm své hvězdy.“

„Bůh na něm rozsvěcuje své hvězdy...“ opakovalo dítě. „A já, babičko, také bych dovedl rozsvěcovati hvězdy?“

Stařena mu položila na hlavu svoji tvrdou a zprýskanou ruku. Bylo to jako by se byl některý z dubův slitoval nad Alainem a byl by ho hladil svou hrubou korou.

„Ty jsi příliš malý. Jsme příliš malí“, pravila: „Bůh jediný umí rozsvěcovati své hvězdy v noci.“

A dítě opakovalo:

„Bůh jediný umí rozsvěcovati své hvězdy v noci...“

II

Od té doby denní radosti Alainovy byly nepokojnější. Žvatlot hvozdu již se mu nejevil nevinným. Už se necítil chráněn pod vroubkovaným přístřeším kapradí. Žasl nad pohyblivým rozptylem slunce na meších. Byl syt života v zeleném temném stínu. Zatoužil po jiném světle než měňavý lesk ještěrek, zasmušilá ohnivost hříbu a žíření uhlí v milířích. Než usínal, chodil se dívat nad rybníček na nesčetný praskající smích nebe. Všecka síla jeho tužeb ho unášela až za uzavřené temnoty bukův, dubův, jilmův, za nimiž byly zase buky, duby, jilmy a stále nové stromy a spousty kmenovin. A jeho pýcha byla raněna slovem stařeniným:

„Bůh *jediný* umí rozsvěcovati své hvězdy v noci.“

„A já? myslil si Alain. Kdybych šel na planinu, kdybych byl pod tím nebem, jež jest nad stromy, nemohl bych také rozsvěcovati své hvězdy? Och, půjdu! půjdu.“

Nic se mu již nelíbilo v obvodu hvozdu, který ho obléhal jako nehybné vojsko, věznil ho jako tuhý žalář, jehož stromy-strážci se množili, by ho zastavovali, rozpínali svoje neoblomné paže, tyčili se výhružní, nesmírní, strašliví a němí, ozbrojeni sukovatými opěrami a rozsochatými přívorami, rukama obrovskými a nepřátelskými; zdaje se nenávistným ke všemu, co nebyl on sám v žárlivé ochraně svého temnotného nitra. Brzo zhojily se mu všechny rány bouře, zavřely se mu kruté prorvy, jimiž vnikalo světlo, by znova usnul spánkem své neproniknutosti. A skalní ryb-

níček zase ztemněl a tvář přírodního zrcadla neodrážela již světelného smíchu nebe.

Ale ve snech dítky hvězdy se smály stále.

Jedné noci uprchl z chyše, ana jeho babička spala. Nesl si v mošně chléb a kus tvrdého sýra. Milíře svítily pokojně tlumeným svítem. Jak se tyto rudé body zdály smutny proti živoucím jiskrám nebe! Duby nebyly v noci než slepými stíny, jež vztahovaly tápavě své dlouhé ruce. Spaly jako jeho babička, spaly však stoje. Bylo jich tolik, že spoléhali jedni na druhé ve své stráž. Nebylo jich slyšeti v jich spánku ani dýchatí. Zůstanou asi takto velmi tiši až do prvního svěžení jitřního. Než však ranní větřík rozšumí listí, Alain již ošálí jejich bdělost. Všichni ptáci asi budou pískati a pískati na výstrahu: Alain již proklouzne jejich pažemi. Nebudou ho moci stíhati, neboť se hrozí planiny. Marně mu budou hroziti z dálky jako řada černých obrův; neuměly ani křičeti ani choditi — nic než se kupiti, tísniti se, mnohonásobiti se, růsti, roztahovati se, nastavovati náhle velikánské palice a strašlivé kyje. Ale na pokraji pláně jejich moc byla zničena, a jakési očarování je náhle zastavovalo, jako by byly na světle ztrnuly omráčením.

Když byl již Alain v této pláni, odvážil se obrátiti. Černí obrové, srocení jako vojsko noci, jako by naň byli hleděli smutně.

Potom Alain pozdvihl oči. Na nebi očekával ho zázrak. Byli byste řekli, že rozkvetlo ohnivými květy. Všude se třáslo jiskrami. Některé prchaly, potápěly se, již již mizely,

na ráz se vracely, rostly, hořely rudě, bledly, modraly, ztrácely se, pluly chvilenku, rozptylovaly se ve tři, čtyři, pět plamenných jazýčkův, potom se zase spínaly, slévaly a zhustivše se byly už jen jedním zářícím bodem. Jiné byly nesnesitelně břitky, probodávaly oči jako jehly, potom něžněly, zamhlívaly se, rozestíraly se, měnily ve světlé skvrny, mihotaly se, zanikaly na ráz do prázdna, potom v témž okamžení se zase objevivše, vrtaly vzduch čistým ostřím. A jiné se usazovaly v linie, sestavovaly se v obrazce, pořádaly se v tvary, ve kterých Alain viděl domy, okna, vozy; a na ráz byl to třpytící se kout střechy, potom veřeje dveří, konec oje, střed náboje od kola; potom vše haslo; pak body zářily zase, lesky však nerovnými, tak že tvary, jež se ukazovaly před chvílí, byly zmateny.

Dítě vztahovalo ruce ke dnu noci. Chytalo tato bledá světla, chtělo je hnísti, by si z nich udělalo věci svoje, dychtívo zvěděti, jak hoří a jsou-li tam nahoře veliké mílíře modrého uhlí, zprorývané plameny.

Potom se rozhlédl po pláni. Byla dlouhá, plochá a holá, nevzhledná až na kraj nebe, málo měnivá svou nízkou květenou. Ohraničovala ji zvolna tekoucí řeka, jejíchž břehův nebylo rozeznati. Byla jako poněkud bělejší pruh pláně.

Alain se dal k řece, by v ní uviděl zase hvězdy.

Tam se zdálo, že hvězdy tekly, rozplývaly se a pozbývaly určitosti, ohýbaly se, zaokrouhlovaly se, zastíraly se pod jakousi tmavou vráskou a občas se rozdělovaly ve spoustu zrcadlových čarek. Pluly po proudu vody, zatoulávaly se do vírův a zmíraly udušeny velikánskými chumáči trávy.

Po celou tuto noc chodil Alain podle řeky. Dvoje neb troje dýchnutí rána zahalilo všecky hvězdy něžným šedivým příkrovem, zlatě a růžově pruhovaným. U paty štíhlého stromu, podle něhož se třepotalo stříbrné listí, Alain poněkud unaven si sedl; zakousl se do svého chleba a napil se z tekoucí vody. Chodil ještě celý den. Večer usnul ve výmolu vysokého břehu. A následujícího rána jal se choditi znovu.

V tom spatřil, jak se řeka rozšiřuje a pláň pozbývá své barvy. Vzduch vlhl a nabýval slané příchuti. Nohy se bořily do písku. Jakýsi neobyčejný šum plnil obzor. Vzduchem poletovali bílí ptáci, vyrážejíce chraplavý žalostný křik. Voda žloutla a zelenala, vzdouvala se a vyvrhovala bahno. Břehy se nížily a ztrácely. Brzo Alain už neviděl leč velikou písečnou rozlohu, v dálce přefatou širokým temným pruhem. Řeka jako by byla už netekla dále: byla zastavena závorou z pěny, do níž se opíraly všechny její vlnky. Potom se otevřela a byla nesmírná; zaplavila písečnou pláň a rozlila se až k nebi.

Alain byl obklopen podivným hlomozem. Vedle něho rostlo dunové bodláčí se žlutým rákosím. Vítr smýčil mu obličej. Voda se zdvihala pravidelnými bíle hřebenatými hrby, dlouhými dutými zakřiveninami, jež se hnaly o překot hltat pobřeží svými sinými flamami. Chrlily na písek bublinovou slinu, hladké dírkované ulity, husté květy masojeda, svítící vroubkované plotice, jakési průhledné a měkké věci, neobyčejně živé, tajemně rozbité. Hukot všech těchto siných flam byl milý a žalostný. Nestenaly jako ve-

liké stromy, ale naříkaly, zdálo se, v jakési jiné řeči. I ony asi byly žárlivý a neproniknutelný: neboť valily svůj purpurový stín v dál od světla.

Alain přiběhl na břeh a nechal si smáčetí nohy pěnou. Svečeřívalo se. Chvilí červené stopy na obzoru jako by byly pluly po jakémsi tekutém šeru. Potom z vody, až na samém konci moře vyšla noc, zavládla, umlčela svými temnými víry křičící ústa propastí. A nebe Okeánu proroly hvězdy.

Ale Okeán nebyl zrcadlem hvězd. Tak jako hvozd chránil proti nim svoje temnotné nitro věčným zmítáním svých vln. Bylo viděti, jak vyskakují z tohoto vlnitého nesmírna kosmaté vrcholky vodních vlasův, jež hluboká ruka Okeánu ihned si zase sčesávala. Nahromaďovaly se tekuté hory a již se opět rozplývaly. Jízdné tlupy vln dorážely divým cvalem, potom se bořily kamsi neviditelně. Konce neberoucí šiky válečníků s kšticemi poletujícími hnaly neúprosným útokem a převrhovaly se uprostřed bojiště pod vlněním nekonečného příkrovu.

Za jedním skalním útesem spatřil hoch bloudití jakési světlo. Přiblížil se. Kolečko jiných dětí skotačilo na písčině a jedno z nich potřásalo smolnicí. Byly skloněny k písku, na místě, kde zmíraly dlouhé rty vodní. Alain se vmísil mezi ně. Dívaly se na pobřeží, co tam přinášelo moře. Byli to tvorové paprskovití, barev neurčitých, narůžovělí, fialkovi, ruměnně skvrnití, s azurovými oky, a jejichž pohmožděniny vydechovaly bledý oheň. Byli byste řekli, že to jsou dlaně podivných rukou, kolem nichž se kadeří

tenké prsty; ale bludné, nedávno umřelé, vyvržené propastí, jež zahalovala tajemství jejich těl, listí masité a oživené, listí z mořského masa; zvířata hvězdovitá, živoucí a pohybující se na dně temného nebe.

„Mořské hvězdy! Mořské hvězdy!“ volaly děti.

„Och, pravil Alain, hvězdy!“

Dítka, jež drželo pochodeň, naklonilo ji k Alainovi.

„Poslyš, pravilo, co se vypravuje o hvězdách. V tu noc, kdy se narodil Náš Pán, Pán dítek, zrodila se na nebi nová hvězda. Byla nesmírně veliká a modrá. Šla za ním všude, kamkoli šel, a on ji měl rád. Když zlostníci ho přišli zabít, plakala krví. Ale když byl mrtev, ve třech dnech umřela též. A padla do moře a utonula. A toho času smutkem utonulo v moři mnoho jiných hvězd. A moře se slítvalo nad nimi a neodňalo jim jejich barev. A každou noc potíhoučku připlouvá a vrací nám je, bychom si je schovali na památku Našeho Pána.“

„Och, pravil Alain, a nemohl bych je zase rozsvítiti?“

„Jsou mrtvy, odpovědělo dítě s pochodní, od smrti Našeho Pána.“

Tu Alain svěsil hlavu a obrátil se a vyšel z malého okruhu světla. Neboť to, čeho hledal, nikterak nebyla hvězda utonulá, hvězda mrtvá, na vždycky zhaslá. Chtěl jako jediný Bůh rozsvítiti nějakou hvězdu a dáti jí život, těšiti se z jejího světla, diviti se jí a viděti ji, jak vystupuje do vzduchu, daleko od temnot hvozdu, který hvězdy skrývá, daleko od hlubin Okeánu, který je topí. Ať si jiné děti sbíraly mrtvé hvězdy, schovávaly si je a měly je rády. Ty-

hle nebyly pro Alaina. Kde nalezne svoji hvězdu? Nevěděl; ale jistě že ji asi nalezne. Bude to asi něco velmi krásného. Rozsvítí ji a bude jeho, a možná, že půjde všude za ním, jako ta veliká modrá, jež šla za Naším Pánem. Bůh který má tolik hvězd, bude snad tak dobrotiv a dá tuto hvězdu malému Alainovi. Tak po ní toužil! A jak užasne jeho babička, až se vrátí! Celý hrozný hvozď jí bude ozařován až do jeho podzemních útrob. „Bůh nerozsvěcuje už jediný svých hvězd! bude volati Alain. Jest také moje hvězda. Alain jediný ji zde rozsvěcuje, by učinil světlo uprostřed starých stromův. Moje hvězda! Moje hvězda hoří!“

Hopkající svit smolnice bloudil sem tam po pobřeží, byl narůžovělý pod mžením; stíny dítek se rozplynuly v noci. Alain byl zase sám. Zahalil ho a promočil jemný déšť, upředl mezi ním a nebem svoji síť kapeček. Doprovodil ho nářek vln; brzo huhlání, brzo vytí; a občas přihnala se vybuchnout do skalních útesův nějaká prudká vlna, tříštila se v prach, rozplývala se na všechny strany, nebo se promítala v černotě vzduchu jako přízrak z pěny. Potom byl pláč již rovnoměrný a monotonní jako pravidelné oddychování nemocného; potom to byl jakýsi mírný hluk povětrný, zajímavý a zmatený; potom Alain se ocíl v mlčení...

III

A dni a noci mýjely; hvězdy vycházely a zapadaly; ale Alain své hvězdy nenalezl.

Přišel do kraje drsného. Na dlouhých lukách se žlutala smutně podzimní tráva; před trpkými scvrklými hrozny červenalo se na babkách listí révy. Všude probíhaly pláni pravidelné řady topolův. Pahorky zdvihaly se volně, rozkrájeny jsouce bledými poli, někdy s temnou skvrnou nějakého doubí. Jiné, strmé byly ověnceny kruhem černých stromův. Širá návrší se ježila hrozivými kyji. Netečná zeleň skupiny sosen zdála se v tom radostnou.

Touto hubenou končinou bloudil jasný kamenitý pramen. Crčel potichounku s jednoho návrší, ostavoval pod prvními úbočími své koryto z polovice vyschlé a trhal se v ramena, jež se běžela lísat k prahu starých dřevěných domů s ověncenými okny. Byl tak průhledný, že bylo viděti hřbety okounův, štik a ostnatcův v nehybném stádě. Oblázky vroubily jako opadlý květ běh vodní a Alain vídal kočky, jak loví v noci mezi oběma břehy.

A dále, kde potok rostl v řeku, bylo pěkné městečko, sedící na nízkých jeho březích, s drobnými zahrocenými domy, krytými ogiválně žlábkovými prejzy, se spoustou okéneček, natlačených a zamřížovaných, na modře a žlutě barvených střechách se strážnými budkami, a starobylý dřevěný most a monastýr, podobný hnědčervenému drahému kameni, kdež Svatý Jiří, zocelen krví, hrouzil své kopí do tlamy saně z rudého pískovce.

Řeka, široká, zářící a zelená, obtékala město jako přístavní hráz, mezi sněžnými horami v dáli a malounkými pahorky městečka, po nichž se popínaly stoupající ulice se svými velikými vývěsnými štíty rozličně zbarvenými: ulice Přilbová a ulice Korunní a ulice Labutí a ulice Divokého Muže, poblíž Rybího Tržiště a Kamenného Lva, který chrlil svůj čistý vodní proud jako křišťálový oblouk.

Tam byly počestné hospody, v nichž dívky tlustých tváří nalévaly do cínových džbánů jasného vína, v nichž visely taláry a kanovnické kožíšky, nechané zástavou; Městský Dvůr, kde zasedali měšťané v soukenném plášti s kápí, v košili z hrubého lnu, se zlatým prstenem na druhém prstě, konající dobrou spravedlnost a hbitě odbavující zločince, a kolem radního domu těsné pokojné ulice se stánky písařův, zásobenými pergameny a psacím náčiním; pokojné ženy se zarosenýma modrýma očima, s obličejem stravujícími se něhou, s dvojitou bradou, hlavu si halící průhlednou plachetkou, někdy s ústy zastřeny rouškou z jemného plátna; dívky v bílých šatech, s rozparky na loktech, s třešňovým pasem, a které jako by byly předly na kůželiích své dlouhé vlasy; ryšavé děti s bledými rty.

Alain prošel pod jakousi masivní klenbou: vcházelo se tudy na náměstí Starého Tržiště. Bylo obklíčeno domky schoulenými jako stařeny kolem zimního ohně, stočenými do klubíčka pod jejich břidlicovými karkulemi a zhubřenými šupinami jako na dračích chřtánech. Farní kostel, černý obludami s mechovými bradami, přikláněl se ke čtyřhranné věži, jež vybíhala v ostří dýky. U samého kostela

se otvíral krám lazebníkův, vykrášený okny tučnými, kulatými jako bubliny, se zelenými okenicemi, na nichž bylo viděti červeně namalované nůžky a lancetu. Prostřed náměstí byla studně s rozhlodaným roubením, s kupolí z propletaného kování. Kolem běhaly bosky děti; některé hrály „školu“ na dláždění; malý cvalík tiše plakal, maje ústa umazána od syrupe, a dvě děvčátka se tahala za vlasy. Alain se s nimi chtěl dáti do řeči; ale ony utekly a hleděly naň úkradkem, neodpovídajíce.

V ovzduší poněkud dýmnatém padla večerní rosa. Již bylo viděti, jak září svíce, jež se odrážely v flustých oknech s černými kulatými tabulkami. Dvěře se zavíraly; bylo slyšeti vraskání okenic a skřípání závor. Cínová mísa u hospody zvonila o železnou tyč, na níž byla zavěšena. V otevřené síni Alain spatřil svit nístěje, vsrkl vůni pečeně, zaslechl, jak nalévají víno; ale neodvážil se vstoupiti. Bručivý ženský hlas zvolal, že jest čas vše zavřítí. Alain se odplížil k jedné uličce.

Všecky masné krámy byly vytaženy. Nebylo žádného útulku v chladu. Hvozd dával dutinu svých rozsochatých stromů; řeka skýtala přehyby svých srázných břehů, pláň svoji brázdu mezi holinami, moře kout ve svých pobřežních útesech; ba ani tvrdý kraj neodpíral svého příkopu pod plotem; ale nevrlé město, stěšnané a zuzamykané, nenabízelo malým zbloudilcům nic.

Město hustě zčernalo a podivně zježatělo ve svých křivolakých průchodech, ve svých zaškrcených slepých uličkách, kde stavělo do cesty pilíře, zaráželo na příč do

země fošny, vyhlubovalo spleť strouh. Nastavovalo znena-
dání dva sádovce s řetězy, nějaké mřížoví, veliké hradební
kopáče; některý dům zatarasoval ulici svou vížkou, jiný ji
drtil svou lomenicí, třetí ji naplňoval svým břichem. Bylo
to jako nehybná noční hlídka z kamene a ze dřeva, ozbro-
jená starým železím. Vše to bylo černé, nehostinné a za-
mlklé. Alain šel vpřed, šel zpátky, ztratil se, zatočil se do-
kola a ocfl se zase na náměstí Starého Tržiště. Svíce byly
pohasly a všechna okna se byla zase vrátila pod svoje žel-
ví štíty. Nespátřil již leč jakýsi blikavý svit ve vejčitém
vikýři, u hrotu čtyřhranné věže.

Byl tam přístup otvorem v podzemí, který nebyl zavřen,
a schody sestupovaly až ke prahu. Alain se osmělil a jal
se stoupati těsnou a prudkou spirálou. V půl cestě praskal
na zdi jakýsi troud, který hořel slabě, hrouze se do mědě-
ného hořáku. Přišed nahoru Alain se zastavil před podiv-
nými dvířky pobitými bronzovými cvoky a zatajil dech.
Slyšel v přestávkách jakýsi ostrý starý hlas, který proná-
šel přerývané věty. A v tom zabušilo mu srdce a myslil, že
se zadusí: neboť ostrý starý hlas mluvil o hvězdách. Alain
přítiskl ucho na tepané železo velikého zámku a naslou-
chal.

„Hvězdy nedobré a zhoubné, pravil hlas, pro noc, ho-
dinu a toho, jenž se táže. Nadepiš: Sirius zakalen krvavě;
Veliký Medvěd temný; Malý Medvěd zamhlený. Hvězda
Polární zářící a martialní. Brána Vrchní: dnes večer v ú-
terý (fr. mardi — den Martův) Mars rudý a zapálený v osmém
domě, dům Štíra, znamení smrti a to smrti ohněm: bitva,

vraždění, krveprolévání, pohlcující plameny. V této třinácté hodině, škodlivé svou bytností, Mars jest v souslunní se Saturnem v domě děsu. Pohroma; smrt; osudný konec jakéhokoliv podniku. Železo se mísí v ohni s olovem. Železo kuto, by ničilo; olovo roztaveno. Mars se spojuje se Saturnem. Červeň proniká do černi. Požár v noci. Poplach ve spánku. Zvonění železa a údery olověnými palicemi. Vzhled nepříznivý, neboť Býk vstupuje do Brány Nižší a Štír do Brány Vyšší. Jupiter v druhém domě staví se proti Martovi v domě osmém. Zkáza všeho bohatství a vší slávy. Srdce Nebe zůstává jalovo a prázdno. Takto řeřavý Mars vévodí beze sporu nad stavbami a nad životem, jež drží Saturn. Požár města; smrt plameny. Hružba a vesměrný požár. V třináctou hodinu této úterní noci Bůh odvrací oči od svých hvězd a vydává duše ohni.

Ve chvíli, kdy starý hlas říkal do péra tato slova, pod ranami pěstí a ranami nohou dveře se otevřely: na prahu se vztyčila malá podoba Alainova, vzpřímená a prchlivá, a dítko popuzeno vzřiklo:

„Lžete! Bůh neopouští svých hvězd. Bůh jediný umí rozsvěcovati své hvězdy v noci!“

Jakýsi stařec, oděný v dlouhý šat z kunoviny, pozdvihl obličej skloněného nad astrolabem, sestrojeným na způsob planetaria, a mhoural svými červenými víčky jako prastarý noční pták, vyplašený ze svého doupěte. U jeho nohou bledé hubené dítě, jež psalo na pergámenu, pustilo z prstů svou třtinu. Plameny dvou velikých voskovic se pod proudem vzduchovým protáhly a naklonily. Stařec vztáhl

paži a jeho ruka se ukázala na kraji kožešinou podšitého rukávce jako prázdné skloubení kostí.

„Dítě barbarské a pochybovačné, pravil, jak hrozna jest tvoje černá nevědomost! Poslyš: toto jiné dítko tě poučí svými ústy. Pověz mu, ty, jaká jest přirozenost hvězd.“

A hubené dítko odříkávalo:

„Hvězdy jsou vetknuty do klenby křišťálové a točí se tak prudce na svých diamantových čepech, že se zapalují vlastním pohybem a vířením. Bůh jest toliko první hybnou silou nebeských těles a příčinou oběhu sedmi nebí; ale od prvotního roztočení nebe souhvězdí poslouchá jenom svých vlastních zákonův a spravuje dle své libosti události na zemi a osudy lidí. Takové jest učení Aristotelovo a Svaté Církve.“

„Lžeš!“ vzkřikl znovu Alain. „Bůh zná všecky své hvězdy a miluje je. Ukázal mi je i proti vůli velikých stromů hvozdu, který zakrýval nebe; a pustil mi je po proudu řeky a radostně mi je roztančil nad poli a luhy; a spatřil jsem také ty, jež se utopily za času smrti Našeho Pána; a brzo mi zjeví moji hvězdu a...“

„Dítě, Bůh ti zjeví tvou hvězdu. Tak se staniž!“ pravil stařec.

Ale Alain nemohl poznati, mluví-li k němu vážně. Neboť kobku naplnilo zadutí náhlého větru, a oba plameny svéc se převrhly jako obrácené květy, zmodraly a zhasly. Alain našel zase schodiště, tápaje po zdi; a ježto nabyl smělosti a též aby potrestal starce lháře, vytrhl měděný hořák s hořícím troudem v něm a vzal si jej s sebou.

Celé náměstí bylo černo nocí a čtyřhranná věž jako by se byla do ní potopila a v ní zmizela, jakmile ji Alain opustil. Nalezl zase průchod klenbou při světle své lampy a prošel jím. Zde zahrocené klobouky střech již nevykrajovaly nebe. Temnoty se rozšiřovaly a svrchní stín zdál se jako potřen bělí. Noční obloha byla chycena do mřežování hvězd, protkána vlákny jemného vzduchu s jiskřícími uzlíčky a popíata sítkou jasného ohně. Alain zdvihl hlavu k velikému zářícímu čeřenu. Hvězdy se stále smály svým jinovatým smíchem. Jistě že neměly s ním útrpnosti. Neznaly ho, poněvadž byl dlouho zůstal zahalen hustým děsem hvozdů. Vysmívaly se mu jsouce vysoko a oslňující, protože byl maličký a měl jenom blikavou a čadivou lampu. Vysmívaly se také starci lháři, který se domýšlel, že je zná, i jeho zhaslým svícím. Alain pohlédl na ně znovu. Smály se z uštěpačnosti či se smály ze zábavy? Také tančily. Byly asi vesely. Nevěděly snad, že malý Alain rozsvítí jednu z nich jako sám Bůh? Jistě že Bůh jim to pověděl. Která bude asi jeho hvězdou? Bylo jich tolik a tolik. Jedné noci se bez pochyby ukáže, sestoupí k němu, a jemu nebude třeba než ji utrhnouti jako nějaké ovoce. Nebo kdyby nechtěla, aby se jí dotkl, letěla by před ním na svých ohnivých křídlech. A smála by se s ním, a on by se smál tímž smíchem jak ona, a celý starý hvozd by byl poseť světélky, jež by nebyly než smíchem.

Nyní byl Alain na starém mostě, který se třásl na svých vytesávaných pilířích. Bylo viděti mezi tlustými břevny jeho podlahy, jak teče voda, a asi uprostřed byla strážná

budka, všecka slupkatá křidlicemi žlutě a modře nabarvenými. Ponocný neměl opouštět výklenku; ale nebylo ho tam. Na štěstí Alainovi; možná, že by ho byl nepropustil s jeho lampou. Alain se neodvážil posvítit do černé díry hlásnice a krácel rychleji. Za mostem byly skrovnější domy města, jež neměly žádných barevných krzen, ani drápotivých oblud, by zachycovaly opěry oken, ani tlam dračích, by chrlily dešťovou vodu, ani hadův, kteří by se ovíjeli na podvoje, ani šklebících se, ze zlata otřených sluncí, by se nadouvaly v hrby na štítech. Ba neměly ani svých košil z holých prejzův nebo z šedivé břidlice; ale byly zrobeny prostě z otesaných fošen.

Alain pozdvihoval své lampy, by rozeznal cestu. Na ráz se zastavil a začal se třásti. Bylať před ním jakási hvězda, něco výše než jeho hlava.

Hvězda temná dle pravdy, neboť byla ze dřeva. Měla šestero paprskův skřížených na šesti jiných paprscích, tak že byla dokonalá. Byla přibita na konec latí, jež trčela přes ulici. Alain na ni posvítil a pozoroval ji. Byla již stará a rozpukaná. Bez pochyby že dlouho čekala; Bůh ji zapomněl v hloubi tohoto městečka; nebo ovšem ji tu zůstavil nic neříkaje, věda, že ji nalezne Alain. Alain přistoupil k domu. Byl to dům ubohý, který neměl žádných okenic a nízkými okny spatřil mnoho podivných osobností ze dřeva. Byly postaveny na desce jakoby proto, aby se dívaly oknem, šaty měly tvrdé a tuhé; rty se jim svíraly na jednom tahu; oči měly okrouhlé a pohaslé a ruce měly skříženy. Byl tam také vůl a osel s neohebnými rozkročenými

nohami a kříž, na němž byla, zdálo se, přibita jakási žalostná podoba, a jesle, nad nimiž byla upevněna hvědička, zcela podobná té, jež byla zavěšena na ulici.

A Alain uviděl dobře, že posléze našel. Tato hvězda byla ze dřeva ze hvězdu a čekala, až ji někdo rozsvítí. Byla čekala na Alaina. Přiložil svou lampu a červený plápol ošlehl hvězdu, jež zapraskala. Tryskly z ní krátké modré slzy: potom se ukázala ohnivá čára, jakési zprýsknutí, a hvězda se vzňala, hořela ohnivou koulí, vzplanula. Tu Alain zatleskal rukama volaje:

„Má hvězda! má hvězda hoří!“

A v domě nastal jakýsi ruch; okna na hoře se otvírala, a Alain viděl polekané hlavičky s dlouhými vlasy, mnoho dětí v košilkách, jež se probudily a šly se podívat. Alain běžel ke dveřím a vstoupil do domu. Volal:

„Děti, pojďte se podívat na moji hvězdu! moje hvězda hoří! Alain rozsvítil svou hvězdu v noci!“

Zatím plápolající hvězda velmi rychle zmohutněla, rozstříkla bohatý trs jisker; potom se ihned zapálily suché fošny; došková střecha jedním rázem zrudla a celý přístřešek byl jako ohnivá záclona. Bylo slyšet křik zděšení, nejasná volání, potom pronikavé kvílení. A požár byl strašlivý. Nastalo jakési hroucení; v dýmu se tyčili veliké hlavě; byla to hrozná strakatina červení a černí; posléze se vyhloubila jakási propast, do níž se sřítla hromada velkánských hořících úhlův.

A rozlehlo se příšerné supění poplašného zvonu.

V touž hodinu stařec ze čtyřhranné věže spatřil, jak v Srdci Nebe, jež jest Domem Slávy, vzchází nová rudá hvězda.

Václav VRATISLAV z MITROVIC

PŘÍHODY VÁCLAVA VRATISLAVA Z MITROVIC, Vydání nové, s úvodem, poznámkami a slovníkem, jež pořídil Václav Ertl. V Praze 1906. Nákladem J. Otty. „České knihovny zábavy a poučení“, svaz. 20. Stran XXXVI a 200, form. 12 cm 18 cm. Za K 2'40, váz. K 3'60.

Vratislav z Mitrovic, jenž byl v letech 1591—95 s císařským poselstvem v Cařihradě, vypisuje, co viděl a poznal cestou v Uhrách, Srbsku, Bulharsku a potom v Cařihradě, vypravuje o památkostech, o návštěvách poselstva u bašů a u sultána, o zvláštnostech a obyčejích tureckých, a posléze o neblahém osudu, který je stihl: jak byli zajati a vězněni na galéře a potom v Černé Věži, a o strašném strádání tam, jež každý z nich byl by rád vyměnil za smrt. To vše vyprávěno živě, zrnitou mluvou, rychlým tempem, poutavě a nad to s humorem, který Vratislavovi zůstával i v největších trýzních a beznadějích jakožto dar, který jest zjevným znamením, že Vratislav nebyl českým bratrem ani protestantem. Když si zanaříká nad svým žalostným stavem, jest to mužné a vroucí, bez sentimentality, nic takového jako Husovy listy z vězení. „Je-li humor — praví Fr. Bartoš — v pravdě tím, čím jej Jean Paul nazval, Ein Schmerz, der unter Thränen lacht — tož jest Vratislav bez odporu náš nejlepší humorista.“

Konstantin JOUON

SOTVORIENIE MIRA, Cykl rysunkov Konstantina Juona. (Chaos. Da budět svět! Nočnyja cvětla. Carstvo rastiťelnosti. Carstvo vodnoje Carstvo životnych. Adam i Eva.) Knigoizdatelstvo „Skorpion“, Moskva, 1910. Cěna odin rubl. — Sešit výšky 24 cm, šířky 33 cm. Kresby autotypicky reprodukované otisknuty jsou na křídovém papíře a nalepeny na kartonové listy sešitu.

Vise vyvolané prvními verši Genese. Vše kresleno z jemných črt a teček, a tato mlžnost dodává kresbám života. Jako by výjevy kosmické zachyceny byly ve chvílích, kdy zavznělo slovo Tvůrcovo. Atomy chaosu hmotného i světelného, právě zastaveny ve svém víření, spěchají, pořád ještě víříce, seskupí se ve formace pojaté v myšlence Boží. Tělesa nebeská jako omámena se točí hledajíce svých drah. Rostlinstvo o překot vyráží ze země, nové a nové, s úsilím vpravujíc se do podob, jaké jsou mu určeny. Zvířectvo a ptactvo se vzpíná, skáče a prohání se v podivu nad svou volností a nad objevy svých schopností. Ale vše se uklidňuje v blahý pokoj a lad, když se zjevuje vládce stvoření zemského, člověk, a probuzen ze sna, snoubí se se svou chotí.

HRA NA VARHANY v některé dny zapovězena.

SNĚM ŘÍMSKÝ, konaný papežem Benediktem XIII., léta P. 1725, titul XV., hlava VI.

Co pak se týče hudby v chrámech, krom extravaganty *Docta* o životě a počestnosti klerikův ustanovili jsme též obnoviti edikt papeže šf. pam. Alexandra VII., jakož tímto dekretem obnovujeme, a též vidí se nám zapověděti, aby při Mších za zemřelé, ve dny doby adventní a postní, mimo svátky, nehrálo se na varhany, aniž aby se jaký jiný nástroj hudební přibíral, a dovoluje se za ten čas hráti na varhany toliko třetí neděli adventní, řečenou *Gaudete*, a čtvrtou postní, řečenou *Laetare*, při Mši konventualní. A při tom tresty, vyhlášenými v citované extravaganti a ediktu, biskupové zkroftež správce hudby, varhaníky a zpěváky a kterékoliv jiné, od všelikého nedůstojného zpívání, aby jaksi u věřících nezbuzovali spíše v uších svrbění než svatě city k Bohu.

KNĚŽSKÁ SLUŽBA

PONTIFICALE ROMANUM, *pars prima, de ordinatione presbyteri.*

„Knězi náleží obětovati, žehnati, vésti správu, kázati a křtíti. S velikou tudíž bází na stupeň tak vysoký jest vystupovati a toho dlužno dbáti, aby nebeská moudrost, osvědčené mravy a trvalé zachovávání spravedlnosti vyvolené k tomu doporučelo. A proto, synové nejmilejší, kteříž k naší pomoci usouzením bratří našich jste byli vyvoleni, abyste byli posvěceni, zachovejtež v obcování svém čistého a svatého života bezúhonnost. Pomněte, co konáte; následujte toho, čeho se dotýkáte. Budiž nauka vaše duchovním lékem lidu Božimu; budiž vůně života vašeho potěšením Církvě Kristovy; abychom ani my, že jsme vás povýšili, ani vy, že jste přijali službu tak velikou, od Pána nebyli zavrženi, ale spíše odměnění býti zasloužili. Čehož nám sám dopřej svou milostí. Amen.“

Kus divadelní retrospektivy přináší sebrané *Úvahy a studie Nerudovy* ve vydání obstaraném Dr. Quisem . . . Je trapno probírat se těmi všemi „úvahami“ a „studiemi“, jež, i když vezmeme na ně relativní měřítko dobové, nejsou než žalostně prostředními žurnalistickými elaboráty. Položte vedle Nerudových kritik třeba *kritiky Sabinovy*, — z nich mluví opravdu autor evropsky vzdělaný a osobitě všechny domácí zjevy hodnotící, ale z Nerudových kritik nemluví než povrchní nahodilost, mělký názor, buržoasní pohodlnost . . . Sebráním kritik Nerudových neprospělo se dílu tohoto básníka . . . nemělo se tak snadno povolovati manii doby, sbírající a otiskující (na př. z Němcové, z Máchy a j.) kdejaký popsaný papírek neb i ryze privátní, rodinnou korespondenci. — (*Jiří Karásek ze Lvovic*, v „*Moderní Revue*“, 1907.)

NAPOLEONovo písmo

Leon BLOY, STAŘEC S HORY, 18. června 1909 :

„Jsem zmaten, když se dívám na facsimile písma Napoleonova, jež jest obludné svou nečitelností. Jak ztotožniti tento *odcizený* výraz myšlenky u muže tak rozkošného pořádkem, tak jasnovidného, tak přesného? Jak to vysvětliti, ne-li jakousi nadpřirozenou bezmocností tohoto nástroje Božího, jenž si podmaňoval lidi po millionech a jenž nemohl poručiti pěti prstům své ruky? I tehdy, když jest největším ze všech vítězů, jeho písmo již vypravuje o jeho porážkách a vyvolává nám oslavnou báseň na špatně seřazeném palimpsestu, na němž by byly znatelný úryvky pohřební liturgie, báseň tuto černící nebo matoucí při každém slově.“

ŘEHOŘ TOURSKÝ

GREGORII TURONENSIS OPERA Ediderunt W. Arndt et Br. Krusch. (Monumenta Germaniae historica, a societate aperiendis fontibus rerum germanicarum medii aevi edita, Scriptores rerum Merovingicarum, tomus I.) Pars prima, *Historia Francorum*, pars secunda, *Miracula et Opera minora*. — Hannoverae, impensis bibliopolii Hahniani, 1885.

Svazek form. 22 cm 30 cm, 820 stran textu, pod nímž varianty a poznámky, 64 strany úvodů, 83 str. Index a Corrigenda. Za 29 Marek.

První pramen historie doby merovinžské. Řehoř se nevyvyšuje nad onu živelní, barbarskou dobu a prostě a věrně, se srdcem mužným vypravuje, co se dalo, latinou, které gramatikové by se hrozili, ale která zrovna svědčí této historii. Že nečinil maně, když psal o osobách a věcech, kterých legitimní historik by neviděl a nevážil, dotvrzuje na konci: „Ač jsem slohem hrubým psal, přec zapřisáhám všechny kněze Páně, kteří po mně nízkém církev turonskou budou spravovati, aby nikdy těch knih nenechali zahladiti nebo tak opisovati, aby se některé věci vybíraly a některé pomijely, ale tak af vše setrvá úplně a neporušeno, jak od nás zůstaveno bylo.“

RACHILDE TOURSKÝ

RACHILDE: VODITEL VLČIC, Román. Přeložil Jos. Florian. *Dobré Dílo*, svazek 33. V Staré Říši, v září 1916. S vignetou Jaroslava Bendy. Stran 256, form. 12 cm 20 cm. Natisknuto 520 ex., z nichž 80 na papíře ručním. Za 8 K.

„Poznávám, že celý svět podobá se čím dál více rozsáhlé nemocnici, i hledám čím dál více míst navštěvovaných osobami zdravými, totiž těch bodů globu, kde šťastně můžeme býti sami. To vám vysvětlí, milí čtenářové, moje dílo o době merovinské. Mám připojití, že jsem četla Řehoře Tourského se zájmem, jakým jste si sami v něm oblibovali? Podivovala jsem se mu a použila jsem s jeho svatým dovolením věci, jež by jistě byly podivuhodny, kdyby byly vynalezeny vámi nebo . . . i mnou. . . . Zabloudila jsem na stezky hlubokých lesů, viděla jsem věci, jichž prostota by naháněla strachu vyumělkovaným zálibám naší éry. Pronikla jsem tajemství prudkých vášní. Přeju svým vzácným čtenářkám oné málo všední zábavy, již jsem se věnovala, sledujíc Haroga a bijíc se pod jeho rozkazy za nejhorší ze všech motivů; doufám, že po příkladu mých voditelů divokých ženin poznají, spravedlivá to odměna chvalitebných úsilí dvou zbojců, že i nejchmurnější cesty vedou vždy k oslňujícím leskům Říma!“

MEROVINGOVÉ

Leon BLOY, *STAŘEC S HORY*, 5. září 1908:

„Četba. Příběhy z Dob Merovinžských. Doby strašlivé! Chtěli, de Maistre tuším, nalézt rozdíl mezi barbary a divochy. Nevidím ho. Vyjímaje několik vznešených postav jako Řehoře Tourského, Pretekstata, Venantia Fortunata, Radegundy a jiných, nevidím leč zločince nebo surovce. Autor nejsa křesťanem vidí jenom tyto. Neuvidí a nemůže uvidět Světců“.

Sv. ŘEHOŘ TOURSKÝ

Leon BLOY, *STAŘEC S HORY*, 16. září 1908:

„Četba Micheleta. Ty doby merovinžské, to věčné zmítání barbarů, ti líti králové, vrhaní bez ustání jedni proti druhým, vše to jest chaos k nerozmotání, a Michelet jistě do něho světla nepřidá. Jediný, kdo dává několik jisker světla, jest ještě vždycky starý svatý Řehoř Tourský. Třeba se ho držeti.“

Mr. biskup SPALDING

Josef FLORIAN: „KDYŽ JIŽ PŘESTÁVÁ VŠECHNO“ (str. 20.)

„Přehrabal jsem celé dnešní číslo tohoto nedotknutelného asylu prostřednosti (Dostálova *Nového Života*) a nenalezl jsem tam ani ždíbec mužského semene. Mr. biskup Spalding oplodňovati chce duše jakýmsi rybím mlíčem. Protože na tento traktát Spaldingův zavěsili se modernisti jako na spásonosný program své působnosti reformátorské, dlužno upozorniti na to, s jakými nuancemi a subtilitami počínají pracovati moci temnosti, aby rozleptaly církevní Jednotu. Otřepaná fráse o *pokroku 19. století* trůní sice v každém americkém mozku, ale na mitře tohoto biskupa tak zvláštního jména (Spalding) nese se jak obrovská stearinová svíčka, rostoucí z mosku osvícenci na krásném leptu Ensorově „Kristus v předpekli“. — (Atd., dvě stránky na dokumentaci, s citáty ze Spaldinga.)

ZVÍŘATA

LEON BLOY, STAŘEC S HORY; 13. listopadu 1908:

Homines et jumenta salvabis, praví žalm. Kdo vystihne místo zvířat? V Betlémě byl vůl a osel, prorokovaní Isaiášem sedm set let před Ježíšem Kristem. Ba upozorním, že tento veliký Vidoucí měl takový spěch, aby zvěstoval tato neocenitelná hovádka, že je nalézáme zmíněna na začátku jeho knihy. Ježíš na poušti žil se zvířaty, Evangelium nám to praví, a valnou část velikých světců ukazuje nám tradice ve společnosti čtvernožců nebo opeřenců.

SLZY

LEON BLOY, ZOUFALEC; kapitola XII.

... Měl dar slzí, znamení *předurčení*, praví Mystikové. Tyto slzy byly skrytým jásosem, tajným pokladem bytosti nejvíce oloupené a nejtragičtější z tohoto století.

Když byl zhltl jednu z těch užovek hoře, rozměrů *Hroznýše*, jež byly tak často jeho jedinou potravou, rozséval kolem sebe ve své samotářské světnici čisté ty drahé kameny s opatrností lakomce, jichž by byl nevyměnil za vysušující potěchu sebe spolehlivějšího a trvanlivějšího bohatství.

LITURGIE KATOLICKÁ

LEON BLOY, ÚVOD K „ŽIVOTU MELANIE“, kap. VI.

Jsme tolik údy Ježíše Krista, sami Bohové, dle slova žalmistova, výslovně a božsky podtrženého v Evangeliu, že mezi svatými tvrzeními, jež vlastně Božství přísluší, není ani jednoho, jehož bychom nesměli k prospěchu a spáse své opakovati s láskou, obracejíce je na sebe. Toť všechno tajemství katolické Liturgie.

Arnold BOECKLIN

REMY SALVATOR, „ARNOLD BOECKLIN“, 3. sborník Studia: „Boecklin, jehož někteří domýšliví fouňové prohlásili geniem, není umělcem v obdivuhodném významu tohoto slova. Nezná cest, krásy, nevidí ani okouzlujících vděků ženy, ani líbezností krajiny. Jeho falešné vidění skrývá mu zářivý jas života, aby mu nezanichalo než všední průměrnost. Zajisté bylo by mu možno odpustiti, kdyby žil dlouho v Berlíně nebo v Mnichově v ovzduší pivovarních výčepů, páchnoucích zatuchlým zelím, kouřem dýmek, ostrým zápachem piva a klobás, naplněných Gretchenami s vнадami nabobtnalými, s postavami hranatými, s tvářemi plochými a vybledlými, jež opřilbují koudelné vlasy, ale víme naopak, že Boecklin procestovav hodně světa, uchýlil se do přístavu svůdných půvabů, do sladké a melancholické Florencie, kde každá duše, i nejobyčejnější chvěje se pohnutím jako před strašným a hlubokým tajemstvím! . . .“

Gustave FLAUBERT

IS. QUERIDO, z „Kritik aforistických“, 3. sborník Studia, v říjnu 1916:

Na dně své bytosti Flaubert byl romantickým básníkem, sama sebe považuje za profesora na katedře nebo za lékaře . . .

. . . Jakožto literární umělec Flaubert měl velmi nepokojnou a nezrovnováženou duši člověka, jenž hledá *perpetuum mobile*. Jest rozhodně cosi alchymistického v jeho pracovní metodě. — Pracoval udýchaně před svým tajemným kelímkem jako podivně zakuklený alchymista, celý u vytržení, s tváří často zčervenalou mystickým zábleskem, pak náhle vnořivší se do temnot, jakmile dmychadlu došel dech. Taval, cedil, obracel, obráběl, kouzelnými formulami zaříkával svou látku, slova.

Ve svém kelímku mísil své slzy nemohoucnosti, zoufalství, bolesti; i vytryskovaly z něho zamodralé fosforeskující plameny, osvěcující na okamžik jeho tvář narudlými strašidelnými zásvity.

HAENDLOVA MESSIAS

LEON BLOY, STAŘEC S HORY; 1. června 1910:

Slyším podruhé Haendlovu *Messiadu* v Trocadéru. Dostává se mi jednoho z nejsilnějších dojmů, jaký mi kdy mohlo dáti umění hudební. Nevím, zda jest něco tak dokonale krásného jak toto oratorium německého mistra, tak málo známého až dosud, ale vím dobře, že žádná řeč, byť i řeč svatého, by mne nedojala tolik, nepronikla do takové hloubky. Neskonala něha v naprosté velebnosti, hle, co jsem cítil, co cítím ještě ve chvíli, kdy píšu. Mohl bych toho kdy zapomenouti? Byl tento veliký muž katolík či protestant? Nevím, ale byl prý chud celý svůj život a žil jedině chudým, i toto veledílo prý složil na potěchu duší několika chudých, jež shromáždil, by jim dal kus ráje.

ERCKMANN-CHATRIAN

LEON BLOY, STAŘEC S HORY; 22. dubna 1909:

Čtu znova *Odvedence z r. 1813*. Přes prostřednost myšlenek a nepřítomnost umění nelze popřít kouzla knih Erckmann-Chatrianových. Jest to bezpochyby darem dobráckosti, zcela lidové, a velmi přesným viděním realit podružných. Nepožadujeme více na těchto autorech. Boha neznají a nic nepochopili na vznešenosti císařské, leda že to stálo paží a hnátů a že nebylo lze živořiti v bezpečnosti za pecí.

Bl. Ludvík Maria GRIGNION z MONTFORTU

Blahoslaveného Ludvíka Marie Grigniona z Montfortu **KNÍŽKA O PRAVÉ POBOŽNOSTI K PANNĚ MARIÍ**, S předmluvou, již k svému anglickému překladu napsal Frederick William Faber. Z francouzského přeložil Otto Albert Tichý. Vyzdobil a upravil Jaroslav Benda. Dobré Dílo, svazek 34. V Staré Říši, v říjnu 1916. Natisknuto 800 ex., z nichž 80 na papíře ručním, tiskem černým a modrým.

Nadpis knížky jest velmi skromný, ale ten není od spisovatele samého. Na jeho rukopisu, nalezeném 26 let po jeho smrti, nebylo titulního listu. Nebyl by však asi zvolil jiného, neboť těm, kteří čtou slova v jejich podstatě a plnosti, zazvučí právě již tento nadpis mocným signálem. „Že to jest knížka zcela neobyčejná, diktovaná s Nebe, poznají už po přečtení prvních stránek. Není toliko návodem pro potřebu duší, jest zjevením nepoznaných dosud velikostí Mariiných a zároveň Evangeliem Jejího království, které proroctví duchové ode dávna věstili a očekávali a na jehož blízké příchů tento vyvolený Apoštol připravuje.“ — Několik slov o knížce a tomto jejím vydání očištěno zároveň v „Nova et Vetera“ č. 22.

NOVA ET VETERA čis. 22

NOVA ET VETERA, Č. DVACÁTÉ DRUHÉ, LISTOPAD 1916

Blanc de Saint Bonnet: Předmluva k „Neomylnosti“. — J. Barbey d'Aureilly: Papež Pius IX. — André Gide: Návrat marnotratného syna. — Louis le Cardonnel: Křik Keltův. Campo-Santo. Kterési, jež se chystá na sliby. Albertu Samainovi. Hymna měsíční. Vzývání Jeseně. Zimní epigram. Pronásledování Boží. Mystické očekávání. Zsvěcení. Dobrý práh. — Angelo Conti: Světlo v samotě. — Poznámky Paula Gauguina. — Rachilde: Dcera vlčáková. — Nejslibnější květ Naší Naděje (Slovo vydavatelovo ke knížce bl. Grigniona z Montfortu a k situaci). — Deset listů Pramenů.

Obrázky: Chilperik, vitraj z chrámu sv. Remigia v Remeši. — Kresba Mik. Rericha. — Svatý Profasius z vitraje v katedrále mansské.

Další kapitoly knihy Blanc de Saint Bonnetovy „Neomylnost“ vydávati se budou postupně v následujících číslech „N. et V.“ Předmluva tohoto prorockého díla doporučuje se dnes k bedlivému rozjímání.

NOVA ET VETERA
POŘÁDÁ A S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL
STUDIA SEDMKRÁT DO ROKA VYDÁVÁ
ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ.
TISKEM FRANT. J. TRNKY V TŘEBÍČI
A FRANTIŠKA OBZINY VE VYŠKOVĚ.